

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛ. Η'.

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1873.

ΠΕΡΙ ΘΕΡΜΟΤΗΤΟΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΛΑΝΗΤΩΝ (1).

Ἡ ἐν ταῖς ἐπιφανείαις τῶν πλανητῶν θερμότης προέρχεται ἐκ δύο πρωτίστων πηγῶν. Ἐκ τῆς θερμογόνου ἐστίας αὐτοῦ τοῦ πλανήτου, καὶ ἐκ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ Ἡλίου. Ἀρχίμεθα τῆς ἐξετάσεως τῶν δύο τούτων ἀνεξαρτητῶν ἀπ' ἀλλήλων αἰτίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς κοσμογονικῆς καταγωγῆς τῶν πλανητῶν, θέλομεν ἐκθέσει ἐν περιλήψει τὰ διάφορα συστήματα, ἅτινα προετάθησαν πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταγωγῆς ταύτης, καὶ τὰς προκυψάσας ἐξ αὐτῶν συνεπειάς ἐπὶ τοῦ ζήτηματος, περὶ οὗ ὁ λόγος.

Πρῶτος ἐκ τῶν μεταγενεστέρων ἐπιστημονῶν ἐπινοήσας σύστημα κοσμογονίας εἶνε ὁ Βουρνέτος. Τὸ πόνημά του ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1680 ὑπὸ τὸν τίτλον *Telluris Theoria Sacra* (Ἱερὰ θεωρία περὶ γῆς,) ἐξ οὗ καταφαίνεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ πρόθεσις τοῦ συγγραφέως τοῦ νὰ μὴ ἀποτολήμηση οὐδεμίαν θεωρίαν ἀντικρυς βαίνουσαν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἱερῶν βιβλίων.

(1) Ἡ παροῦσα διατριβὴ ἐδόθη ἡμῖν παρὰ φίλου τινος τοῦ συγγραφέως γραφεία ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου του. Σ. Α. Ε.

Σύστημα παραδέχεται τὸ τοῦ Ποσειδωνισμού, τὴν ὑπόθεσιν δηλαδή ἐκκίνησιν, καθ' ἣν ἀποδίδουσι τὴν ἀλληλοδιάδοχον σύστασιν τῶν πέτρων τοῦ λέπουσ τῆς Γῆς εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ὕδατος. (1) Ἡ Γῆ ἦτο ἐν ἀρχῇ βευστός ὄγκος, ἀμορφόν τι κράμα ἐκ διαφόρων ὑλῶν, τὸ ὅποιον προσεκτήσατο τὸ σφαιροειδὲς σχῆμα, ὅταν τὰ βαρύτερα αὐτοῦ συστατικά καταστάλαξαν εἰς τὸ κέντρον ἵνα σχηματίσωσι τὸν στερεὸν πυρῆνα. Τὸ ὕδωρ, καθὸ ἐλαφρότερον, περιεκάλυψε τὸν πυρῆνα τούτον, καὶ αὐτὸ δὲ περιεκαλύφθη ὑπὸ τῆς ἐπι ἐλαφροτέρας ἀτμοσφαιράς. Ἐν τούτοις παγδαί τινὲς ὕλαι ἤρξαντο νὰ ἐπιπλέωσι, καὶ τὰ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀνησχημένα γεωμικτὰ μέρη περιεκάλυψαν ταύτας· οὕτω δὲ ἀπετελέσθη ἡ πρώτη ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καλλιεργηθεῖσα γῆ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, γῆ ἐλαφρὰ, γόνιμος, λεία καὶ ομαλὴ ὡς κάτοπτρον. Ἀλλ' ἡ θερμότης τοῦ Ἡλίου ἀπεξήρανεν αὐτὴν κατὰ μικρὸν, καὶ ἐν διαστήματι δέκα πέντε ἢ δεκαεὶς αἰῶνων διέρρηξεν αὐτὴν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὸ κύταλον αὐτῆς τοῦτο ἐβυθίσθη εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν ὑδάτων, ἅτινα περιέβαλλον αὐτὴν πανταχόθεν· καὶ ἰδοὺ ἡ αἰτία τοῦ κατακλυσμοῦ. Αἱ σημεριναὶ ἤπειροι εἰσὶ τὰ περισωθέντα λείψανα τοῦ γῆινου κυτάλου καὶ μὴ καταβυθισθέντα, αἱ δὲ

(1) Ἀντίθετος τῷ Ποσειδωνισμῷ (Neptunisme) εἶνε ἐν τῇ Γεωλογίᾳ ἡ Vulcanisme, ἧτι ἡ Ἡρακλιστιοδότης ὑπόθεσις δηλαδή ἀποδίδουσα τὴν σύστασιν τοῦ λέπουσ τῆς γῆς εἰς τὸ πῦρ.

ἀνωμαλίας τῶν ὁρέων εἰσὶν ἀποτελέσματα τῆς γιγαντώδους ἐκείνης ἀναδύσεως. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ὁ Ἥλιος εἶνε ἡ μόνη πηγὴ τῆς τῶν πλανητῶν θερμότητος.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐπὶ τινὰ ἔτη ἀπῆλαυσε μεγάλης ὑπολήψεως, εἶχε δὲ εὐαριθμούς ὀπαδούς καὶ τινὰς ὑπομνηματιστάς. Πλὴν σήμερον ἐλησημονήθη καθ' ὅλοκληρίαν. Ὁ συγγραφεὺς ἠναγκάσθη νὰ παρῆλθῃ ἐν σιωπῇ φαινόμενόν τι λίαν ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἤρξατο νὰ ἀποκαλύπτηται κατὰ τὰς πρώτας μελέτας τοῦ γήινου φλοιοῦ, καὶ τὸ ὅποιον ἐφείλει νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ πρῶτον βῆμα τῆς νεωτέρας γεωλογίας. Τοῦτο δὲ ἐστὶν ἡ ὑπαρξίς ἐν τοῖς γήινοις στρώμασιν ὀρυκτῶν λειψάνων ἢ ἀπολιθώσεων. Οὐ μόνον ὁ Βουρνέτος, ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν σοφῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐδυσκολεύθησαν τὰ μέγιστα νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ὑπαρξίαν τῶν ἀπολιθώσεων τούτων συνωδᾶ πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς Γενέσεως. Οὕτως ἀντὶ νὰ δώδωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ ἕγχι ἐκλελοιπούς ὑπάρξεις, ἐφαντάσθησαν ὅτι πλάστικὴ τις δύναμις ἐνεκάλαψεν εἰς τὰς τότε ἀπαλὰς πέτρας ὀργανικὰ σχήματα, ἢ ἀκόμη ὅτι οἱ ἀσθενεῖς λίθοι προσεκτίσαντο τὰ περιστατόμενα παρ' αὐτῶν διάφορα σχήματα ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ἀλλὰ χάρις εἰς τοὺς ἀνευδύτους μόχθους τοῦ Φρακκάστορος, τοῦ Βερνάρδου Παλισσῦ, τοῦ Στένωρος, συντόμως ἀνεγνωρίσθησαν εἰς τοὺς νομιζομένους τούτους ἑτεροσχηματίστους λίθους τὰ ἀθηντικά λείψανα τῶν προκατακλυσμίων αἰώνων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οἱ Ἀγγλοὶ Βουδθάρτος καὶ Οὐϊστον ἐπεσώρευον θαύματα ἐπὶ θαυμάτων ἵνα ἐκθέσωσι σύστημα τι δημιουργίας, ταυτοχρόνως ἐπιστημονικὸν καὶ δογματικόν. Ὁ πρῶτος ὑπέθεσεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κατακλυσμοῦ, ὁ Θεὸς μετέτρεψε πάντα τὰ γήινα σώματα εἰς κατάστασιν κοινοῦ, εἶτα δὲ κατέστησεν ὡς ἀπαλὴν μάζαν διὰ τῶν κατακλυσμίων ὑδάτων, καὶ ὅτι τὰ θαλάσσια σώματα εὐκόλως ἀνεμίχθησαν μετὰ τῆς μάζης ταύτης. Ὁ δευτέρος ὑποθέτει ὅτι ἡ Γῆ ὑπῆρξεν ἄλλοτε κομήτης, ἐν ᾧ ἡ σύγχυσις τῶν

στριχείων ἀπετέλει ἀμορφόν τινα καὶ σκοτεινὴν μισγάγκειαν. Τὴν ἐπομένην τῆς δημιουργίας ἡμέραν, εἰς τὸ θαυμασίον πρόσταγμα Γενηθήτω φῶς! Ἡ Γῆ ἐγένετο σφαιροειδὴς, ἐκαθαρίσθη καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νὰ τὴν φωτίσωσιν. Ὁ κατακλυσμὸς προῆλθεν ὑπὸ κομήτου, οὗτινος ἡ ὑδατώδης οὐρὰ περιέβαλε τὴν Γῆν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. (Ὁ συγγραφεὺς φαίνεται ἔχει ἀδυναμίαν πρὸς τοὺς κομήτας.) Ἴνα ἐξηγήσῃ δὲ ὁ Οὐϊστον τίνι τρόπῳ τὰ πλήρη θαλασσιῶν ἀπολιθώσεων στρώματα ἄλλοτε κεκαλυμμένα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, σήμερον ἔμειναν ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ἐξηράνθησαν, παραδέχεται μεταβολὴν εἰς τὴν λογιστικὴν τῆς ἐκλειπτικῆς, συνεπεία τῆς ὁποίας αἱ θάλασσαί ἐγκατέλιπον τὰς ἀρχαίας αὐτῶν κοίτας. Ἀλλ' ἀφότου ὁ Νεύτων ἀπέδειξε τὸ ἀδύνατον τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, ὁ συγγραφεὺς ἐξηγεῖ τὴν ἐξάτμισιν ταύτην τῶν ὑδάτων διὰ τῆς διπλῆς ἐπιπεριέργειας τῆς ἡλιακῆς θερμότητος καὶ τοῦ κεντρικοῦ πυρὸς τῆς γήινης σφαίρας. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἡ Γῆ ἦν τὸ πρῶτον κομήτης, προσεκτίσαστο ὑψιστον βαθμὸν θερμοκρασίας κατὰ τὴν περιηλιότητα αὐτοῦ, ὡς συνέβη εἰς τὸν κομήτην τοῦ 1864, ὅστις ποσούτω πλησίον τοῦ Ἥλιου διήλθεν, ὥστε ὑπελόγησαν τὴν προσεκτηθεῖσαν παρ' αὐτοῦ θερμότητα κατὰ δύο χιλιάδας φουράς ἀνωτέραν τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου καὶ πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς ὁποίας ἀπαιτοῦνται πεντήκοντα χιλιάδες ἐτῶν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ἡ ἐσωτερικὴ θερμοκρασία τοῦ γήινου σφαιροειδοῦς ἐπιπεριεργεῖ τὰ μέγιστα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ.

Ὁ Λεϊβνίτιος ἐν τῇ *Πρωτογαίᾳ* αὐτοῦ ὑπολαμβάνει τοὺς πλανήτας ποσούτους μικροὺς ἡλίους, ἄλλοτε φλογώδεις ὡς ὁ ἡμέτερος, ἤδη δὲ ἀποσβεσθέντας ἀρότου κατεδάπανθήσαν τὰ στοιχεῖα τῆς πρὸς ἀνάφλεξιν αὐτῶν συντελούσης ὕλης. Αἱ πλουτώνειαι δυνάμεις (!) ἐδέσποζον κατὰ

(1) Πλουτωνισμὸς (Plutonisme) Γεωλογικὴ ὑπόθεσις, καθ' ἣν αἱ πρώται καὶ κύριαι σταθίδες τῆς Γῆς προῆλθον ἐξ ἡφαιστειῶν ἐκρήξεων, ἐκ τοῦ ὑπογείου πυρὸς ἀναλύσαντος τὴν ὕλην ἢ ἀνατινάζοντος αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῆς σφαίρας.

τοὺς μετασχηματισμούς τῆς σφαίρας, πάντα δὲ τὰ φαινόμενα, ὅσα κατὰ τὰ προηγούμενα συστήματα ἀπεδόθησαν εἰς τὸ ὕδωρ, παρήχθησαν ἐκ τοῦ ὑποχθόνιου πυρὸς. Ὅταν ἡ γήινη ἐπιφάνεια ἀπεψύχθη κατὰ τινὰς βαθμούς, ὁ ἀτμὸς τῆς ἀτμοσφαίρας συνεπυκνώθη ἐν μέρει καὶ ἐσχημάτισε τὰς θαλάσσας εἰς τὰς διαφόρους συναγωγὰς τῶν ὑδάτων, αἵτινα σήμερον βρέχουσι τὴν γήινην σφαῖραν.

Ἐτερός τις συγγραφεὺς, ὁ Δεμελλαί, ὑπεστήριξεν πρῶτος τὴν ἀκριετὰ παράδοξον ἰδέαν, ὅτι οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν ἰχθύες, θεωρίαν, τὴν ἔπειτα οἱ σοφοὶ γεωλόγοι τῶν ἡμερῶν μας ἀποπειροῦνται νὰ ἀναστήσωσιν. Ὑπέθεσε λοιπὸν ὅτι ἡ ἡμέτερα σφαῖρα ἦτο τὸ πρῶτον κεκαλυμμένη ὀλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ὅπερ ἐξῆμισθη βαθμηδὸν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων, μέχρις οὗ ἔμεινε τόσον, ὅσον ἀπητεῖτο πρὸς σχηματισμὸν τῶν ἡμετέρων θαλασσῶν. Κατ' αὐτὸν, οἱ πλανῆται δὲν ἀνίκουσι ἀνέκαθεν εἰς τὸν ἡμέτερον Ἥλιον, ἀλλὰ μεταβαίνουν ἀπὸ ἡλίου εἰς ἡλίον, εἶτε διότι κατὰ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ εἰς ἔν ἀνίκουσι ἡλίου περιπλανῶνται ἐν τῷ διαστήματι εἰς οὗ συναντήσωσι νέον ἡλίον, εἶτε διότι νέος τις ἡλῖος διέρχεται ἀναμέσον τοῦ ἡμετέρου στροβίλου καὶ συμπαρασύρει αὐτούς. Ἰδίως ἡ Γῆ ἀνίκε πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εἰς ἡλίον τινα, ὅστις, κατὰ τὴν τελευταίαν ἐποχὴν τῆς ἀποσβεσεως του, ἐπέτρεψεν εἰς τὰ ὕδατα νὰ συναθροισθῶσιν ἐπὶ τῆς Γῆς, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ προεξήσωσι τὸ ὑπὸ τῆς Γραφῆς μνημονευόμενον φαινόμενον τοῦ κατακλυσμοῦ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης χρονολογεῖται ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἐνεστώτος ἡμῶν Ἥλιου, ἧτις ἐπεξέτεινε τὸ ἔτος τετρακίς παρ' ὅτι πρὶν διέρκει, (καὶ οὕτως ἐξηγεῖται τὸ μακροβίον τῶν πρώτων ἀνθρώπων,) καὶ ἧτις διὰ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ νεαζούσης θερμότητός του ἤρξατο νὰ ἐξατμίξῃ τὰ ὕδατα, καὶ ἠλάττωσεν αὐτὰ εἰς ἔν βαθμὸν εὐρίσκονται σήμερον. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ἡ θερμότης ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν πλανητῶν ὑψίσταται διηλεκτικῆς διαταραχῆς καὶ ἀνωμαλίας, καὶ εἰς οὐδένα σταθερὸν νόμον ὑποβάλλεται.

Μετὰ τούτους ὁ Βυρσὸν ἐπεδόθη μετὰ

πλειότερας ζήσεως καὶ προσοχῆς εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος τῆς θερμότητος ἦντινα οἱ πλανῆται ἀναπτύσσουσιν ἐπὶ τῆς ἐαυτῶν ἐπιφανείας, καὶ τῆς ὁποίας τὰς ἐξασθενήσεις ὁ σοφὸς οὗτος φυσιολόγος παρεκολούθησεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς τοῦ Κόσμου δημιουργίας μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, καὶ πέραν τούτων ἀκόμη μέχρι τέλους τῶν Κόσμων. Βλέπων ὅτι πάντες οἱ πλανῆται εἶχον κοινὴν τινα διεύθυνσιν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ὅτι ἡ ἔγκλισις τοῦ ἄξονος αὐτῶν εἶνε ἀσθενεστάτη, συνεπέρανεν ὅτι ὀλόκληρον τὸ πλανητικὸν σύστημα ὄφειλε νὰ ἔχη τὴν αὐτὴν καταγωγὴν, τὴν αὐτὴν πρῶτην ὄθησιν, καὶ ὅτι ἦτε καταγωγὴ καὶ ἡ ὄθησις αὐτὴ προήρξατο ἀναγκαιῶς ἀπὸ τοῦ Ἥλιου. Καὶ εἰς ταῦτα διορᾷ τις τὴν βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Λαπλάς ἐκδοθεῖσαν θεωρίαν τῆς περὶ κοσμογονίας ὑποθέσεως. Ἀλλ' ὁ Βυρσὸν δὲν ἠρέσθη μόνον νὰ ἐξετάσῃ τὴν καταγωγὴν τῆς ἐνεστώσης ἀστρονομικῆς καταστάσεως, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ ἐρευνήσῃ καὶ τὸ παραγόν τούτων αἰτίαν πρὸς τοῦτο δὲ ἐφαντάσθη κομήτην πεσόντα ἐγκαίρως ἐπὶ τοῦ Ἥλιου, καὶ ἐκδιέσαντα αὐτὸν νὰ ἐκπέμψῃ, ὡς τότε πιτυλίσματα εἶτε ἀπορρήγματα, τοὺς ἤδη περὶ αὐτὸν στρεφομένους πλανήτας.

Σήμερον εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ὄγκος κομήτου τινὸς εἶναι ἀπείρως ἀσθενής, ὥστε ἢ ἐπὶ τοῦ Ἥλιου πτώσει αὐτοῦ νὰ προεξήσῃ τοιαύτην τινα ἀναστάτωσησιν. Οἱ νεώτεροι ἀστρονομικοὶ ὑπολογισμοὶ ἀποδεικνύουσι διὰ τοῦ πειστικωτέρου τρόπου ὅτι, ἐὰν κομήτης συνεκρούετο μετὰ τῆς Γῆς, εἶναι πιθανώτατον ὅτι τὸ συμβάν τοῦτο θὰ παρήρξατο ἀπαράτητον ὑφ' ἡμῶν. Κατὰ τὸν Κ. Βαβινέτον, ἡ σύγκρουσις αὐτὴ ἐστὶν παρεμφερὴς πρὸς τὴν τῆς μίας κατ' ἀτμαμάξης.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ ἐν λόγῳ κομήτης διεχώρησεν ἀπὸ τοῦ ὄλου ὄγκου τοῦ Ἥλιου τὸ 630ον αὐτοῦ μέρος, τοῦτο, ἀποσπασθὲν μεθ' ἑρμῆς, διέερυσεν ὡς βευστοποιηθεὶς χεῖμαρρος, καὶ ἐσχημάτισε τοὺς πλανήτας. Καὶ τὰ μὲν ἐλαφρότερα μέρη ἀπεμακρύνθησαν πλείωτον τοῦ ἡλιακοῦ σώματος, καὶ παράδειγμα ὁ Κρόνος, ὁ τελευταῖος γνωστὸς πλανῆτης κατὰ τὴν

ἐποχὴν τοῦ Νεύτωνος· εἶτα ἤρχοντο κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἑαυτῶν πυκνότητος ὁ Ζεὺς, ὁ Ἄρης, ἡ Γῆ, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἔρμης· ἡ πείρα ἀποδεικνύει περιπλέον ὅτι τὰ τεμάχια ταῦτα ἀπεσπάρθησαν ἐκτελοῦντα περιγραφικὴν τινὰ περὶ ἑαυτὰ ἀνακύβλησιν καὶ ἐκθιαζόμενα εἰς ἐγκάρσιον τινὰ διεύθυνσιν, καθ' ἣν ἡ κεντρόφυξ δύνάμις συνδυασθεῖσα μετὰ τῆς κεντρομόλου ἐσχημάτισε τὴν τροχίαν ἐκάστου πλανήτου. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς δορυφόρους, ἡ λοξότης τῆς προσκλίσεως ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ πρωτεύοντος πλανήτου μικρὰ τεμάχια ὕλης, ἅτινα διετήρησαν τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ πλανήτου αὐτῶν διεύθυνσιν, εἶτα δ' ἠνώθησαν ἀναλόγως τῆς πυκνότητος αὐτῶν κατὰ διαφόρους ἀποστάσεις ἀπὸ τοῦ πλανήτου διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἑλξεως, καὶ πάραυτα ἠκολούθησαν ἀναγκαιῶς τὸν πλανήτην κατὰ τὴν περὶ τὸν Ἥλιον περιφορὰν αὐτοῦ, ἐξακολουθοῦντα νὰ σπέρφωνται περὶ τὸν πλανήτην, ἐξ οὗ ἀπέρρευσαν.

Ἐκ τῆς γενικῆς θεωρίας τοῦ Βυρρῶνος καὶ ἐκ τῶν καταστρωθέντων ἐπ' αὐτοῦ ἐκτεταμένων πινάκων περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀποψύξεως τῆς Γῆς καὶ τῶν λοιπῶν πλανητῶν, ἐξάγομεν τὰ ἐξῆς συμπέρασματα.

Ἄν. Ὅτι ἡ ἐνόργανος φύσις, τοιαύτη ὅποια γνωρίζομεν αὐτὴν, δὲν παρήχθη εἰς τὸν πλανήτην Δία, οὐτινος ἡ θερμότης εἶνε εἰσέτι ἄρκετὰ μεγάλη ὥστε νὰ ἐπιτρέψῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ τὴν ὑπαρξίν ἐμβίων ὄντων, καὶ ὅτι μόλις μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα αἰῶνων δυνατόν νὰ βιώσωσιν ἐπ' αὐτοῦ ὄντα, ὧν ἡ διάρκεια ἐστὶ 367,498 ἐτῶν.

Βον. Ὅτι ἡ ζῶσα φύσις, οἷαν αὐτὴν γνωρίζομεν, ἀπώλετο ἐν τῷ πέμπτῳ τοῦ Κρόνου δορυφόρῳ πρὸ εἰκοσιεπτὰ αἰῶνων, ἐν τῷ Ἄρει πρὸ δεκατεσσάρων καὶ ἡμίσεως, καὶ ἐν τῇ Σελήνῃ πρὸ 2,318 ἐτῶν.

Γον. Ὅτι ἡ ζῶικὴ φύσις πλησιάζει νὰ ἐκλείψῃ ἐν τῷ τετάρτῳ δορυφόρῳ τοῦ Κρόνου, διότι μόλις λείπονται 1693 ἐτη ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον σημεῖον τῆς θερμότητος, τῆς μὴ ἐπαρκούσης πρὸς διατήρησιν ἐμβίων ὄντων. Εἰς τὰς αὐτὰς

περίπου συνθήκας εὐρίσκεται καὶ ὁ τέταρτος τοῦ Διὸς δορυφόρος.

Δον. Ὅτι ἐπὶ τοῦ πλανήτου τοῦ Ἑρμού, ἐπὶ τῆς Γῆς (εἰς ἣν ἀπολείπονται εἰσέτι ἐννεήκοντα τρεῖς περίπου αἰῶνες ὑπάρξεως), ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων δορυφόρων τοῦ Κρόνου καὶ ἐπὶ τῶν δύο πρώτων τοῦ Διὸς ἡ ζῶσα φύσις διατελεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν πλήρει ἀκμῇ, παρέχουσα τὰ θέαμα τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας, ὅπερ παρέχει ἡμῖν ἡ γῆν φύσις.

Τὰ προηγησάμενα συστήματα, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ Βυρρῶνίου ἐξαιρουμένου, ἐρεῖδονται ἐπὶ ἀρχῶν λίαν ἀποκλειστικῶν, καὶ ἦ-πτον ἐπιστημονικῶν. Καθ' ἣν ἐποχὴν παρήχθησαν, αἱ ἐπιστήμαι δὲν διαπράξαντο εἰσέτι τὰς γιγαντικὰς αὐτῶν προσόδους· ὥστε ἡ ἐπιστημονικὴ κριτικὴ οὐδεμίαν εὐχάριστον λύσιν ἀπαντᾷ ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ θεωρεῖ αὐτὰ ὡς ἱστορικὰ περίεργα. Σήμερον εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ θερμότης ἐπὶ τῆς γῆνης ἐπιφανείας καὶ τῆς τῶν λοιπῶν πλανητῶν δὲν ἔχει τὴν πηγὴν αὐτῆς μόνον ἐν τῇ θερμογόνῳ ἐστία τοῦ πλανήτου, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν τῇ ἀκτινοβολίᾳ τοῦ Ἥλιου, ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τοῦ ὕψους, τῆς πυκνότητος καὶ τῆς χημικῆς διασκευῆς τῆς ἀτμοσφαιρας.

Εἰς τὸν Ἰ. Φουρτιέρον ἀντίκει ἡ δόξα τῆς ἀναλύσεως τῆς μαθηματικῆς θεωρίας τῆς θερμότητος, καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς ἐπὶ στερεῶν βάσεων, αἰτινες παρέτχον αὐτῷ μέγα τὸ ἐπιστημονικὸν κύρος. Ἰδοὺ ἡ περιλήψις τῶν λαμπρῶν συμπερασμάτων, εἰς ἃ καταλήγει ὁ σοφὸς οὗτος, καὶ τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σημερινῶν ἡμῶν γνώσεων.

Τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα κεῖται ἐν χώρῳ τινὶ τοῦ Σύμπαντος, οὐτινος πᾶσα ἡ ἔκτασις κέκμηται κοινὴν τινὰ καὶ σταθερὰν θερμοκρασίαν, παραγομένην ὑπὸ τῶν φωτεινῶν καὶ θερμαντικῶν ἀκτίνων, ἃς τινὰς ἀποπέλλουσιν οἱ περικυκλοῦντες, ἡμᾶς ἀστέρες. Ἡ ψυχρὰ αὕτη πλανητικὴ θερμοκρασία εἶνε ὀλίγον τι ἀσθενεστέρη τῆς τῶν πολικῶν χωρῶν τοῦ γῆνιου πλανήτου. Αὕτη δὲ ἡ Γῆ θὰ εἶχε τὴν ἰδίαν μετὰ τοῦ αἰθερίου διαστήματος θερμοκρασίαν, ἂν δὴν τινὰ αἴτια δὲν συνετέλουν πρὸς τὴν θερμοκρασίαν αὐτῆς. ἂ. ἡ

διαρκῆς ἐπιδράσις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, αἰτινες εἰσδύουσι καθ' ἅπαντα αὐτῆς τὸν ὄγκον καὶ παράγουσι κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς τὰς διαφορὰς τῶν κλιμάτων· καὶ ἐ' ἡ ἐσωτερικὴ θερμότης, ἣτις ἦν ὑπερβάλλουσα κατὰ τὸν πρωτογενῆ σχηματισμὸν ἐκάστου πλανητικοῦ κόσμου καὶ τῆς ὁποίας τμηματικὸν μέρος διασκορπίζεται διὰ τῶν πόρων τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν. Ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Ἡ διαδοχικὸς ἐκτελουμένη παρουσία καὶ ἀπουσία τοῦ Ἥλιου ἀπετέλεσεν, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς συστάσεως τοῦ γῆνιου κόσμου, ἡμερησίαις καὶ ἐτησίαις μεταβολὰς παρεμφερεῖς πρὸς τὰς παρατηρουμένας παρ' ἡμῶν σήμερον· Πᾶσα εἰς τοῦ σταθεροῦ τούτου φαινομένου λεπτομέρεια εἶναι περιττὴ· πᾶς τις ἐννοεῖ τίνι τρόπῳ ἡ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἥλιου θερμοκλιματικὴ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἐπιφάνεια τῆς γῆς περιψύχεται ἐκάστην ἑσπέραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ φωστῆρος τούτου. Ἐπίσης ἡ αἰτία τῶν τοῦ ἔτους μεταβολῶν εἶναι σαφής· ἐπειδὴ εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα ὁ Ἥλιος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θεοῦς μένει πλείοτερον χρόνον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἀποστέλλει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ μᾶλλον καθέτως ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἡμῶν, ἐκ τοῦ διπλοῦ τούτου αἰτίου παράγεται θερμαντικὴ ἰσχυροτέρα τῆς τοῦ χειμῶνος, ὅποτε ὁ Ἥλιος, καὶ τοι πλησιέστερος τῇ γῇ διατελῶν, ἔνεκα τῆς ἀκαταλλήλου αὐτοῦ θέσεως παράγει διάφορα ἀποτελέσματα· τὰ περιοδικὰ ταῦτα ἀποτελέσματα παρατηροῦνται μόνον ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς ἐπιφανείας τοῦ γῆνιου φλοιοῦ, ἀρκεῖ δὲ νὰ εἰσδύσῃ τις πόδας τινὰς ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς διὰ νὰ παρατηρήσῃ ταῦτα ἐπαίσθητῶς μεταβάλλόμενα.

Δυνάμει γενικοῦ τινος νόμου τῆς φύσεως, εἰς τὰ ἀμέσως ὑπὸ τὴν γῆνιν ἐπιφάνειαν κείμενα στρώματα μεταδίδεται μέρος τι τῆς ὑπὸ τοῦ Ἥλιου χορηγουμένης θερμότητος· τὸ αὐτὸ δ' ἀποτελέσμα παραγεται ἀπὸ στρώματος εἰς στρώμα μέχρι βάρους τινος, ὅπερ ἐξαρτᾶται οὐσιωδῶς ἀπὸ τοῦ χρόνου, ὅστις παρήλθεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ τῆς θερμότητος αἴτιον ἤρξατο νὰ ἐνεργῇ.

Ἄλλὰ τὰ κατώτερα ταῦτα στρώματα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς αὐτὰς μεταλλαγὰς θερμοκρασίας, εἰς ἃς ὑποβάλλεται ἡ ἐπιφάνεια. Εἰς τι βᾶθος αἱ ἡμερησίαι μεταβολαὶ δὲν γίνονται πλέον ἐπαίσθηται.

Ἐκεῖ ἡ θερμοκρασία οὔτε εἶναι τοσοῦτον ὑψωμένη ὡς ἡ τῆς ἡμέρας, οὔτε τοσοῦτω ταπεινὴ ὡς ἡ τῆς νυκτός, ἀλλὰ διατηρεῖ μέσον τινὰ ὄρον.

Θερμόμετρον τεθειμένον εἰς τὸ βᾶθος τοῦτο οὐδόλως μεταβάλλεται ἐν διαστήματι εἰκοσι τεσσάρων ὥρων, δεικνύει δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ὥρας τοῦ ἔτους, σταθερῶς μέσον βαθμὸν θερμοκρασίας. Βαθύτερον εἰσέτι, εἰς στρώματα ἔνθα ἡ ἡλιακὴ θερμότης διαδίδεται μετὰ παρέλευσιν ἄρκετοῦ χρόνου, ἡ δ' ἐναλλαγὴ τῶν ἐποχῶν καθίσταται ἀνεπαίσθητος, ἐπικρατεῖ σταθερὰ τις καὶ μέση θερμοκρασία, ἣτοι τὸ κατὰ μέσον ὄρον ἐξαγόμενον τῶν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς παρατηρουμένων θερμοκρασιῶν ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἐτη.

Ἀροῦ ἅπαξ ἡ σταθερὰ αὕτη θερμοκρασία τῶν βαθύων στρωμάτων διαδοθῆ δι' ἕκαστον σημεῖον τῆς Γῆς εἰς τινὰ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας ἀπόστασιν, ἐξακολουθεῖ ἔνεκα τῶν νόμων τῆς ἀκτινοβολήσεως διαδιδόμενη μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντάσεως δι' ἕκαστον σημεῖον μέχρι τῶν βαθυτέρων στρωμάτων, ὥστε τὸ τεχνικὸν ἐξαγόμενον τῆς ἡλιακῆς ἐπιρροῆς, μετὰ μικρὰν περιόδον χρόνου, εἶναι ἡ ἀποκατάστασις σταθερᾶς θερμοκρασίας δι' ἕκαστον μέρος τῆς Γῆς, προβαίνουσης μετὰ τῆς αὐτῆς ἐνστάσεως ἀπὸ τοῦ σημείου, ἐνθα δὲν ἐπιδρῶσιν αἱ περιοδικαὶ μεταβολαὶ, μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Γῆς.

Κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος τελικὴν κατάστασιν, ἡ ἀπὸ τῶν ἰσημερινῶν χωρῶν εἰσδύουσα θερμότης ἀντισταθμίζει τὴν ἐκ τῶν πολικῶν χωρῶν ἀπορρέουσαν· ὥστε ἡ Γῆ ἀποδίδει εἰς τὰ οὐράνια διαστήματα τὴν ἣν ἐκ τοῦ Ἥλιου δέχεται θερμότητα.

Ἐκ τῶν ἄνω ῥηθέντων συμπεραίνομεν ὅτι ἂν ἡ Γῆ ἐπὶ μακρὸν ἦν ἐκτεθειμένη εἰς μόνον τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, θὰ παρετηρεῖτο εἰς τὰ προσιτὰ

βάθη τοῦ περικαλύπτοντος αὐτὴν ἐπιπάγου θερμοκρασία μεταβαλλομένη κατὰ διάφορα γεωγραφικὰ πλάτη, ἀμετάβλητος δὲ εἰς τὰ κατὰ κάθετον βάθη. Ἡ θερμότης θὰ ἠλαττοῦτο καθόσον κατηρχόμεθα ἀν' ἡ θέρμανσις δὲν ἦτο τελεία εἰς οὐδεμίαν ὁμῶς περίπτωσιν θὰ πῦξαν καθόσον βαθύτερον προβαίνομεν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἡλιακῆς θερμότητος μεταβάλλονται ἔνεκα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ περικαλύμματος τῆς Γῆς καὶ τῶν ὕδατων τῶν διαδρεχόντων τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Αἱ μεγάλα κινήσεις τῶν ἔρυστων τούτων καθιστῶσι τὴν θερμότητα ὁμοιόμορφον ἀπ' ἑτέρου ἢ παρουσία τοῦ ἀέρος αὐξάνει τὴν θερμοκρασίαν, παρέχουσα ἐλευθέραν διόδον εἰς τὴν φωτιστικὴν θερμότητα, καὶ ἐμποδίζουσα τὴν ἐξοδὸν τῆς ἐκ τῆς Γῆς πρὸς τὸ διάστημα ἐκτοξευομένης θερμότητος.

Μεταβαίνοντες εἰς τὴν δευτέραν αἰτίαν τῆς θερμοκρασίας τῆς σφαίρας, ἀναγνωρίζομεν τὴν βαθμιαίαν αὐξήσιν τῆς θερμότητος καθόσον εἰς μείζον προβαίνομεν βάθος. Τὸ γεγονός τοῦτο ὁμοφώνως ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων παρατηρήσεων περὶ τῆς ἐσωτερικῆς θερμότητος τῆς γῆνιου σφαίρας. Ἡ δ' αἰτία ἀποδοτέα εἰς τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς σφαίρας ὑπαρξίν πυρφόρου ἐστίας.

Ἡ θεωρία τοῦ Φουριέρου καταδείκνυσιν, ὅτι ἡ κεντρικὴ θερμογόνος ἐστία ἀσήμενον ὅλως ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἐπιφανείας. Ἴνα ἐξαγάγωμεν συμπέρασμα ἀξιοσημείωτον περὶ τούτου, ἔπρεπε νὰ γνωρίζωμεν α) ἀκριβῶς τὸν βαθμὸν τῆς θερμοκρασίας τῶν ἀμέσως ὑπὸ τὸ ἔδαφος στρωμάτων, καὶ β) τὸν βαθμὸν τῆς εὐλογίας, μεθ' ἧς ἡ θερμότης εἰσδύει εἰς τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὰ σώματα. Δῆλον λοιπὸν ὅτι, τῆς κεντρικῆς ἐστίας μὴ ἐξακούσης ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς γῆνιου ἐπιφανείας εἰμὴ διὰ μέσου τῶν ὑπ' αὐτὴν κεκλιμένων στρωμάτων, εὐκόλως προσδιορίζεται ἡ ἐπιρροὴ αὕτη, ἐὰν οἱ δύο ἀνω μνημονευθέντες ὄροι εἰσὶ γνωστοί. Ἐξ ἐρευνῶν κατεδείχθη, ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἐστίας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διαδιδομένη θερμότης ἰσοῦται πρὸς ἓν τριακστόν δευτέρον βαθμοῦ, ὅπερ ἐστὶ ὅλως ἀσήμενον.

Ἄλλως τε δὲ ὡς γαιωδαίτικαί παρατηρήσεις (1) ἀναμφισβητῶς κατέδειξαν τὴν πυρῶδη καταγωγὴν τοῦ ἡμετέρου σφαιροειδοῦς πλανήτου, καθὼς καὶ αἱ θερμομετρικαὶ παρατηρήσεις ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ σημερινὴ θερμοκρασία τοῦ γῆνιου περικαλύμματος προῆλθεν ἐκ τῆς καταλήψεως τῆς σφαίρας, κατ' ἀρχὰς μὲν θερμοτάτης οὗσης, εἶτα δὲ βαθμιαίως καταψυχθείσης μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ τὰ νῦν εὔρηται. Ἄλλ' ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι τὸ κεντρικὸν τοῦτο πῦρ ἀνεπαίσθητον ἔχει ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας.

Ἡ μαθηματικὴ αὕτη περὶ θερμότητος τῆς Γῆς θεωρία ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κόσμους τοῦ ἡμετέρου συστήματος, διότι τῆς αὐτῆς πάντες καταγωγῆς εἰσὶ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἀμοιβαίᾳ καταστάσει διατελοῦσιν ὄντες.

Ἐντούτοις μεγάλως ἀπατώμεθα ἀπειρορίτως ἐπ' αὐτῶν τὰ προλεχθέντα συμπέρασματα ἐφαρμόζοντες. Ἄλλὰ γενικῶς παραδεχόμενοι, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πλανητῶν ἡ ἐσωτερικὴ ἐστία ἀνεπαίσθητον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἔχει ἐπιρροὴν, ἡ δ' ἐπ' αὐτῆς θερμότης ὅτι ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἀποστάσεως ἐξήρτηται, δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν, ὅτι ἡ ἀτομιστικὴ διάταξις τῶν τοῦς λοιποὺς πλανήτας ἀπαρτίζουσιν ὑλῶν ἴσως εἶναι διαφόρου φύσεως τῆς τῶν γῆνιων σωμάτων, καὶ ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ θερμότης, εὐκόλως διαπερῶσα αὐτάς, ἐπαισθητοτέρα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καθίσταται, ἰδίως δὲ τοῦτο λεγόμενον διὰ τοὺς ἀφροστώτας πλανήτας, ἔνθα ἡ Ἡλιακὴ θερμότης εἶναι ἀσθενεστάτη. Ἐπὶ πλέον ἐφείλομεν νὰ μετριάσωμεν τὰς προεκτεθείσας διαφορὰς αἰτίας, ἰδίως δὲ τὰς ἐπὶ τῆς ἀντεϊσδύσεως (2) καὶ τῆς ἀπορροφητικῆς δυνάμεως τῆς ἀτμοσφαιρας στρεφόμενας ἀκέραιες. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὸ θετικώτερον πάντων τῶν ἐξαγορευμένων εἶναι τὸ ἐξῆς. Ἡ θερμοκρασία τῶν πλανητικῶν σωμάτων κυρίως ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἀποστάσεως αὐτῶν.

(1) Γ ε ω δ α ι σ ι α, μέρος τῆς γεωμετρίας, ἀσχολούμενον περὶ τὰς καταμετρήσεις καὶ τοὺς διαχωρισμοὺς τῶν γαιῶν.

(2) Ἀντεϊσδύσις ἢ ἀντιδρῶν (endosmose) καλεῖται ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἡ εἰσχώρησις ὑγροῦ ἀντ' ἄλλου ἕξερχομένου.

ρητικῶν σωμάτων κυρίως ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἀποστάσεως αὐτῶν.

Κατὰ τὸν Βυρφόνα, ἡ Γῆ ἔχει ἡλικίαν 74,832 ἐτῶν, τὸ δὲ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐξήρτισεν ὅπως αὕτη περιέληθ' ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς θερμοκρασίας τῆς τήξεως εἰς τὴν σημερινήν. Ἄλλ' ἀπεδείχθη, ὅτι εἰς τὸ διάστημα τοῦτο σφαῖρα οἷα ἡ Γῆ μόλις κατὰ ἓνα βαθμὸν θ' ἀπεψύχαστο. Ὁ Φουριέρους ὑπελόγησεν, ὅτι ἀναλόγως τοῦ ὄγκου αὐτῆς, ἡ Γῆ, ἀπαξ θέρμανθεῖσα εἰς οἰονδήποτε βαθμὸν θερμοκρασίας καὶ βυθισθεῖσα εἰς χῶρον ψυχρότερον αὐτῆς, θὰ ἀπεψύχαστο ἐν διαστήματι 1,280,000 ἐτῶν τοσοῦτον, ὅσον σφαῖρα διαμέτρου ἐνὸς ποδῶς ἐκ τῶν αὐτῶν συνισταμένη ὑλῶν καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους, θ' ἀπεψύχαστο ἐντὸς ἐνὸς δευτερολέπτου. Ἐν ἄλλοις λόγοις, καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ μέγιστον χρονικὸν διάστημα ἡ θερμοκρασία αὐτῆς δὲν θὰ μεταβάλλετο ἐπαισθητῶς. Ὁ Βυρφόνα, ὡς καὶ οἱ προγενέστεροι, αὐτοῦ, δὲν εἶχε γινῶσιν τοῦ χρόνου ἐδέησε δὲ ὅπως αἱ ἀνακαλύψεις τῆς Ἀστρονομίας καὶ τῆς Γεωλογίας μυήσῃσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ μυστήρια τῶν ἀκατονομάστων τούτων ἀριθμῶν.

Κρίνομεν εὐλογον νὰ περατώσωμεν τὴν παρουσίαν σημειῶσιν διὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἐρευνῶν τῆς θερμότητος τῶν μεσοπλανητικῶν διαστημάτων, θερμότητος, ἧτις ἐξασκαί ἰσχυρὰν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν σφαιρῶν, διότι παρ' αὐτοῖς λαμβάνουν οἱ πλανῆται τὴν ἰσορροπίαν τῆς θερμοκρασίας των, ἣν ἀποβάλλουσιν ἐκάστοτε διὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀκτινοβολίας.

Ἴνα ἀκριβῶς γνωρίζωμεν τὴν θερμότητα τοῦ αἰθέρου ἢ μεσοπλανητικοῦ διαστήματος, λέγει ὁ Δουριέρους, πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν ὅποια θὰ ἦν ἡ θερμομετρικὴ κατάστασις τῆς γῆνιης μάξης, ἐὰν αὕτη ἀπὸ μόνου τοῦ Ἡλίου ἐθερμαινετο ἄλλ' εἶναι εὐκολωτέραν καταστήσωμεν τὴν ἐρευνᾶν αὐτὴν, ὑποθέσωμεν κατὰ πρῶτον ὅτι ἀτμοσφαῖρα δὲν ὑπάρχει. Ὅθεν, ἐὰν οὐδεμίαν ὑφίστατο αἰτία ἀποδίδουσα εἰς τὰ πλανητικὰ διαστήματα κοινὴν καὶ σταθερὰν θερμοκρασίαν, ἐὰν δηλαδὴ ἡ γῆνιη σφαῖρα καὶ πάντα τὰ σώματα τὰ ἀπαρτίζοντα τὸ ἡλιακὸν σύστημα ἦσαν θεθειμένα ἐντὸς χῶρου ἐστερημένου πά-

σης θερμότητος, θὰ παρατηροῦντο φαινόμενα ὅλως ἀντίθετα τῶν νῦν γνωστῶν αἱ πολικαὶ χῶραι θὰ ὑφίσταντο ψῦχος ὑπερβολικόν, ἡ δ' ἐλάττωσις τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τῶν πόλων θὰ ἦν ἀσυγκρίτως ταχύτερα καὶ ἐντατικωτέρα.

Ἐὰν ὑποθέσωμεν ἀπόλυτον ψῦχος ἐν τῷ διαστήματι, (ἐὰν ἦναι δυνατόν νὰ τὸ κατανοήσῃ τις,) πάντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς θερμότητος, ὅσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας παρατηροῦμεν, θὰ προήρχοντο ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Ἡλίου ἐλαχίστη διαφορὰ τῆς ἀποστάσεως τοῦ ἀστρου τούτου ἀπὸ τῆς Γῆς θὰ ἐπέφεραν ἰσχυρὰς μεταβολὰς θερμοκρασίας ἢ διαλείψεις τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν θὰ παρήγαγεν ἀποτελέσματα αἰφνῆδια καὶ ὅλως διάφορα τῶν νῦν παρατηρουμένων. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν σωμάτων θὰ ἐξετίθετο αἰφνῆδιως, κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς νυκτός, εἰς δριμύτατον ψῦχος, καὶ τέλος καὶ τὰ ζῶϊκά ὄντα καὶ τὰ φυτὰ δὲν θ' ἀντείχον εἰς τοσοῦτον ἰσχυρὰν καὶ αἰφνῆδιον μεταβολήν, ὅλως ἀντιθέτως συμβαίνουσαν κατὰ τὴν ἀνατολήν τοῦ Ἡλίου.

Ἡ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς γῆνιης σφαίρας ἐνυπάρχουσα ἡλιακὴ θερμότης οὐδόλως θ' ἀνεπλήρου τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ διαστήματος θερμοκρασίας, οὔτε θὰ ἴσχυε νὰ ἐμποδίσῃ κἀνεν τῶν προλεχθέντων ἀποτελεσμάτων διότι γνωρίζομεν μετὰ θετικότητος, ὑπὸ τῆς θεωρίας καὶ τῶν παρατηρήσεων, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κεντρικῆς ταύτης θερμότητος πρὸ χρόνου ἀποβαίνει ἀνεπαίσθητον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καίτοι μεγάλως οὔσης ταύτης εἰς μέτριον βάθος.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ἐνδείξεων καὶ κυρίως ἐκ τῆς μαθηματικῆς ἐρεῖνης τοῦ ζητήματος, ὅτι ὑφίσταται φυσικὴ αἰτία, μετριάζουσα τὰς θερμοκρασίας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆνιης σφαίρας, καὶ παρέχουσα εἰς τὸν πλανήτην θερμότητα, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιπερέργειας τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς μάξης διαφυλαττομένης ἰδίως αὐτοῦ θερμότητος. Ἡ σταθερὰ αὕτη ἐκ τοῦ διαστήματος προερχομένη θερμότης τῆς Γῆς ὀλίγον διαφέρει τῆς τῶν γῆνιων πόλων ἀναγκαίως

εἶναι ταπεινότερα καὶ αὐτῆς τῆς θερμοκρασίας τῶν ψυχροτέρων χωρῶν.

α Ἀφοῦ ἀνεγνωρίσαμεν τὴν ὑπαρξίν τῆς θεμελιώδους ταύτης θερμοκρασίας τοῦ διαστήματος, ἀνευ τῆς ὁποίας ἀδύνατον νὰ ἐξηγηθῶσι τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας παρατηρούμενα φαινόμενα, προσθέτομεν ὅτι ἡ καταγωγή τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι οὕτως εἰπεῖν προφανές, καθόσον ὀφείλεται εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν πάντων τῶν σωμάτων τοῦ σύμπαντος, ὧν τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης ἀφικνοῦνται μέχρις ἡμῶν. Εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ βρατὰ ἄστρα, ἡ ἀνάριθμος πλειθὺς τῶν τηλεσκοπικῶν ἀστέρων ἢ τῶν τὸ σύμπαν πληροῦντων φωτεινῶν καὶ σκιερῶν σωμάτων, αἱ τὰ φωτεινὰ σώματα περικαλύπτουσαι ἀτμοσφαιραὶ, ἡ εἰς διάφορα μέρη τοῦ διαστήματος διεσπαρμένη σπανία ὕλη καὶ συντείνουσα πρὸς σχηματισμὸν τῶν ἀπανταχοῦ τῶν πλανητικῶν χωρῶν εἰσδυουσῶν ἀκτίνων. Ἀδύνατον νὰ κατανοήσωμεν τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου συστήματος φωτεινῶν ἢ πεπυρωμένων σωμάτων, ἐὰν δὲν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ λαμβάνων αὐτὰ χωρὸς ἀπολαμβάνει ὀρισμένην τινα θερμοκρασίαν.

α'Ο ἄπειρος ἀριθμὸς τῶν οὐρανίων σωμάτων ἀμοιβαίως ἐξισοῖ τὴν ἀνισότητά τῶν θερμοκρασιῶν αὐτῶν, καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἀκτινοβολίαν ἰκανῶς ὁμοιόμορρον. Ἡ θερμοκρασία αὕτη τοῦ διαστήματος δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς τοὺς διαφόρους χώρους τοῦ σύμπαντος· οὐδεμίαν ὁμοίωσιν μεταβολὴν ὑφίσταται ἐν τῷ αὐτῷ πλανητικῷ χώρῳ, διότι αἱ διαστάσεις τοῦ διαστήματος τούτου εἶναι ἀσυγκρίτως ἐλάσσονες τῶν διαχωρίζουσῶν τὰ ἀκτινοβόλα σώματα ἀποστάσεων. Οὕτως οἱ πλανῆται καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς τροχίᾳς αὐτῶν τὴν αὐτὴν εὐρίσκουσι θερμοκρασίαν. Μετέχουσι πάντες τῆς κοινῆς ταύτης θερμοκρασίας, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιτεινομένης ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἡλίου, ἀναλόγως τῆς ἀπὸ τούτου ἀποστάσεως ἐκάστου τῶν πλανητῶν.

α'Ἡ θερμοκρασία αὕτη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδόλως ἐστὶ κατωτέρα τῶν 40 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδενικόν. Κατὰ τὴν

θεωρίαν δὲ ταύτην ἡ θερμοκρασία καὶ τῶν μᾶλλον ἀφροσώτων πλανητῶν, οἷον τοῦ Οὐρανοῦ ἢ τοῦ Ποσειδῶνος, θὰ ἐξισοῦται τοῦλάχιστον πρὸς τὸν βαθμὸν τούτου, πιθανῶς ὁμοίως θὰ ἴηαι ὑπερτέρα. Ὅπως δὴποτε ἢ κατὰ μέσον ὄρον ἀναγκαίως θερμότης πρὸς ὑπαρξίν τῆς ζωῆς εἰς τὰς κατεψυγμένας ταύτας χώρας θὰ ἐξισοῦται πάντοτε πρὸς τὴν κατὰ μέσον ὄρον ἰδίαν τῶν χωρῶν τούτων θερμότητα.»

I. M. ΡΑΠΤΑΡΧΗΣ.

Η ΚΥΝΙΚΗ

(Συνέχεια ἴδε φυλακ. Ζ' καὶ τίτλος.)

Διογένης δὲ ὁ Λαέρτιος λέγει πού ἐν τοῖς νεκρικοῖς διαλόγοις ὅτι εἰς πέντε τινὰ ἀνεφέρετο ἡ διδασκαλία τῶν κυνικῶν φιλοσόφων εἰς τὴν σοφίαν, αὐτὰρ ρηκίαν, ἀλήθειαν, παρρησίαν ἐλευθερίαν, καὶ αἱ πέντε αὗται ἀρεταὶ ἐδίδοντο κανόνες καὶ ὑπογραμμοὶ βίου εἰς τοὺς κατηχομένους τῆς κυνικῆς κατηγήσεως.

Ἐπειδὴ δὲ διδασκτὴν ἐθεώρουν τὴν Ἀρετὴν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς διδασκάλους οἱ Κυνικοὶ αὐτῆς ἐδείκνυσαν, παρὰ τῶν μαθητευομένων καὶ παρὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων ἀπήτουν ροῦν, φρόνησιν δηλ. καὶ βούλησιν στερεάν· ἅμα δὲ κατώρθου τις τὴν βούλησιν ταύτην νὰ ἀναλάβῃ ἐθεωρεῖτο ἐκτός τῆς Ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονίας, διότι ἐθέσειζον αὐτάρκη τὴν ἀρετὴν εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν, μηδενὸς προσδεομένην τῆς Σωκρατικῆς ἰσχυρός· ἐνόμιζον δ' ὅτι ἐκτός τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης βουλήσεως καὶ στοργῆς τῆς Ἀρετῆς σωτηρία διὰ τὸν ἄνθρωπον δὲν ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο λίαν χαριέντως ὁ Ἀντισθένης ἔλεγεν Δεῖ κτᾶσθαι ροῦν ἢ βρόχον· τούτεστι πρέπει τις ἢ νὰ κατανοήσῃ τὴν Ἀρετὴν, ὅπως αὐτὴ τὴν ἐνόουν δηλ. ὡς ἀπογὴν πάντων τῶν ἡδονῶν ἢ νὰ προμηθευθῇ λίγῳ σφραγί καὶ ἕνα κομμάτι ξύλου· ἐρωτώμενος δὲ τί τῶν μαθημάτων ἀναγκαϊότερον, ἔλεγε τὸ κακὸν ἀπομαθεῖν· καὶ πάλιν τί ποιῶν

καλῶς καγαθῶς ἔσοιτο, εἰ τὰ κακὰ ἂ ἔχεις ὅτι φευκτὰ ἐστί παρὰ τῶν εἰδῶτων μάθοις. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἠθικὰ ἀξιώματα τῆς κυνικῆς. Αἱ δὲ περὶ πολιτείας ἰδέαι δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ ἀντιστρατεύωνται κατ' αὐτῆς· Βάσιν τῆς πολιτείας ἔθετε τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τὴν πιηάζουσαν ἐκ τῶν κανόνων αὐτῆς τῆς ἀρετῆς, οὐδ' ἐσέβετο νόμους μὴ συμφωνοῦντας πρὸς τὴν Ἀρετὴν, ἢν αὐτὴ ἐδίδασκεν· τὸν σοφὸν ἔλεγε οὐ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους χρὴ πολιτεύεσθαι ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς Ἀρετῆς καὶ διὰ τοῦτο ἐδόξαζον ὅτι δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμίαν ἀνάγκη νόμων καὶ θεσμῶν· οἵτινες ὑπάρχουσι μόνον διὰ τοὺς ἀμαθεῖς, διότι ὁ σοφὸς κατέχων τὴν Ἀρετὴν γινώσκει πάντα καὶ οὐδὲν εἶναι εἰς αὐτὸν ξένον οὐδὲ ἄπορον. Καὶ ὅχι μόνον τοὺς νόμους ἐθεώρει περιττοὺς ἀλλὰ καὶ Πατριδα δὲν διέκρινε· ἀλλ' ἐδόξαζεν ὅλον τὸν κόσμον πατριδα, μόνον δὲ ὀρθὴν πολιτείαν τὴν ἐν τῷ Κόσμῳ καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς ποτε, πόθεν εἶη Κοσμοπολίτης ἔφη. Ἐπειδὴ ὁμοίως συνηθάνοντο οἱ κυνικοὶ ὅτι οἱ περὶ αὐτοὺς ἄνθρωποι δὲν ἦσαν πάντες κυνικοὶ καὶ ὅτι ἐν ἰσοικητότε χωρᾷ καὶ ἂν ἔζων εὐρίσκοντο πάντοτε ἐν πολιτείᾳ παρὰ τὰς δοξασίας καὶ πεποιθήσεις ἑαυτῶν ἐσχηματισμένης, καθιέρουν τὴν σέβειν, ἢν ἔπρεπε αὐτοὶ νὰ διατηρῶσιν ἀπέναντι τῶν πολιτειῶν ἐν αἷς ἔζων οὕτω. Χρὴ προσεθεῖν πολιτεία, καθάπερ περὶ μήτε. ἵνα γένη ἕνα μὴ κατ' ἢ μήτε πόρω ἕνα μὴ βρωγῆς, Ὅ δὲ γάμος ἔλεγον πρέπει νὰ γένη χάριν μόνον τεκνοποιίας ἐν συμμίξει μετὰ τῶν εὐφροσπτότων γυναικῶν· οὐδὲ τὸν ἔρωτα ἀπέτρεπον, διότι τὸν σοφὸν μόνον γινώσκειν τίτωρ χρὴ ἔρᾶν· διὰ ταῦτα δὲν καθιέρουν τὸν γάμον, ἀλλὰ παρεδέχοντο καὶ ὁ Πλάτων, κοινὰς τὰς γυναῖκας καὶ τὸν πείσαντα τῆ πειθειῆς συνείναι· ὅθεν ἀναγκαίως ἐπεται ὅτι καὶ οἱ υἱεῖς ἔπρεπε νὰ ἴηαι κοινοί· οὐδεμίαν δὲ ἠρησικίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν καθιέρουν, οὐδεμίαν τελετὴν οὐδεμίαν λατρείαν μηδὲν δὲ ἄτοπον εἶναι, ἐπρέθευον, εἰς ἱεροῦ τι λαβεῖν ἢ τῶν ζώων τινας γεύσασθαι, μηδ' ἀρόσιον εἶναι τὸ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων κρεῶν ἀφασθαι, ὡς δήλον ἐκ τῶν

ἀλλοτριῶν ἔθων. Ὁ δὲ θεὸς τῶν Κυνικῶν ἦτο ὁ αὐτὸς μετὰ τοῦ Σωκράτους· κηρυττόμενοι δηλ. κατὰ τῆς πολυθείας, ἐπίστευον ἕνα καὶ μόνον ἀόρατον θεόν· ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ Σωκράτης ἐδογματίζεν ὅτι πρέπει οὕτως ἢ ἄλλως οἱ ἄνθρωποι νὰ περιποιῶνται τὸ θεῖον· οἱ κυνικοὶ παραδέχονται ὅτι πρέπει τις, οὐχὶ διὰ τῆς λατρείας, ἀλλὰ διὰ τῆς Ἀρετῆς νὰ ἀρέσκῃ τῷ θεῷ· ἔθετον δὲ ὡς οὐσίαν τοῦ θεοῦ τὴν Ἀρετὴν καὶ Φρόνησιν ἐν τῷ ἀπολύτῳ αὐτῶν, ἐν ᾧ τὸν ἄνθρωπον ἐδόξαζον μὴ δυνάμενον νὰ σθάσῃ εἰς τὸ ἀπόλυτον τοῦτο· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κατ' αὐτοὺς σοφοὶ προσήγγιζον εἰς τὸ θεῖον ἐθεωροῦντο φίλοι καὶ γνώριμοι τῷ θεῷ καὶ ὁ Διογένης ἔκαμε τὸν ἐξῆς ἀξιοπεριέργον σωρείτην πάντα τῶν θεῶν ἐστὶ φίλοι δὲ τοῖς σοφοῖς οἱ θεοὶ κοινὰ δὲ τὰ τῶν φίλων, πάντα ἄρα τῶν σοφῶν. (Διογεν. Λαέρτιος 6,72).

Ἡ διαλεκτικὴ ὁμοίως τῶν κυνικῶν ἦτο πολὺ περιορισμένη καὶ ἀτελής· διότι ὁ Ἀντισθένης ὅστις τὴν ἐδημιουργήσεν, ἐπειδὴ ἔθεσε βάσιν τῆς φιλοσοφίας τὴν Ἀρετὴν, ταύτην δ' ἐδόξαζε μήτε λόγων πλείστων δεομένην μήτε μαθημάτων, δὲν ἐδύνατο βεβαίως ἐν τῇ διαλεκτικῇ νὰ παρεγκλίνη τῆς ἀρχῆς ταύτης· ἀλλ' ἐδόξασεν ὅτι ὁ υἱεὶς καὶ μόνος κοινὸς νοῦς ἀνευ πολλῆς ἐπιστήμης δύναται νὰ διδάξῃ τὰς ἀναγκαῖας γνώσεις πρὸς κατανόησιν τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου· τὰ περαιτέρω εἶναι ἀνεμώλια λεπτολογίαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως καὶ αὐτὸς ὁ Ἀντισθένης κατενόησε τὴν ἀτοπίαν τῶν δοξασίῶν τούτων, ἀπήτουν μὲν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ ὀρισθῇ ἡ ἐννοία τῶν πραγμάτων, τί ἦν ἢ ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐξ ἰδιοτροπίας ἢ ἐκ παρενοχίας ἐνέμεινε πάντοτε εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ἐκάστον πρᾶγμα πρέπει νὰ ὀνομαζέται μόνον μὲ τὸ ἰδίον του ὄνομα· ἐπομένως εἰς οὐδὲν ὑποκειμένον δύναται ν' ἀποδοθῇ κατηγορούμενον διάφορον τῆς ἐννοίας τοῦ υποκειμένου· ἐξέφρασε δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὡς· ἀρχὴ παιδείσεως ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίκλησις· δηλ. ἐπίστευον ὅτι διὰ νὰ γνωρίσῃ τις πρᾶγμα τι ἀρκεῖ νὰ ἐρευνᾷ καὶ ν' ἀνεύρῃ τὸ ὄνομα καὶ μόνον αὐτοῦ· διότι τοῦτο καὶ μόνον ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· διὰ

ταῦτα ἀπηνεῖτο πρῶτον μὲν τὰς ποιότη-
τας τῶν ὄντων, καὶ παρεδέχετο μόνον
τὸ ποιόν διότι ὁ ἴδιος ὁ Ἀντισθένης
διαμφοσθητῶν ποτε μετὰ τοῦ Πλάτωνος
«ὦ Πλάτων, ἔφα, ἴππορ μὲν ὄρω,
ἴπποτητα δ' οὐχ ὄρω» δεύτερον τοὺς ὀ-
ρισμούς διότι ἐν παντὶ ὀρισμῷ ἔνοιαι τις
διευκρινεῖται δι' ἑτέρων ἐνοιῶν, ἀλλ' αὐ-
τὸς παρεδέχετο ὅτι ἀδύνατον τὰ τε ποί-
α ἐν καὶ τὸ ἐν ποία εἶναι μόνον δὲ
ἐπὶ τῶν συνθέτων ὄντων παρεδέχετο
οὐχὶ πάλιν ὀρισμόν, ἀλλ' ἀπαριθμησὶν τῶν
μερῶν ἐξ ὧν σύγκεινται τὰ ἀπλᾶ ὅμως
μόνον σύγκρισιν πρὸς ἕτερα ἐπιδέχονται,
οὐδέποτε ὅμως δύνανται νὰ ὀρισθῶσιν
ἐν ἄλλαις λέξεσι παρεδέχετο ὅτι πᾶν
πράγμα εἶναι ἀπολύτως ἀτομικὸν ἢ τοι
ἀτομον καὶ ὡς τοιοῦτον ἀνεπίδεκτον
ποιότητος καὶ ὀρισμοῦ. Τὰς δὲ γενικὰς ἐν-
νοίας ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζουσι τὴν οὐσίαν
τῶν πραγμάτων, θεώρει μόνον ἰδέας
τῶν ἀνθρώπων περὶ πραγμάτων. Τὸν δὲ
λόγον τῶν ὄντων ὁ Ἀντισθένης καὶ μετ'
αὐτοῦ σύμπασα ἡ εὐγενὴς χορεία τῶν
κυνικῶν ὠρίζον ὡς ἐξῆς λόγος ἐστὶν ὁ δη-
λῶν τί ἦν ἢ τί ἐστὶ. διὰ συνεπαύτιζε
τὴν γνώσιν τοῦ λόγου ἢ τῆς αἰτίας ὄντος
τινὸς μὲ τὴν γνώσιν τοῦ ὀνόματος καὶ
μόνου αὐτοῦ τούτου τοῦ ὄντος διότι
πάντα τὰ ὄντα καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον
θεώρει ὡς ἄτομον, ὡς στοιχεῖον, καὶ
τῶν στοιχείων βεβαίως οὐδεὶς λόγος δύ-
ναται νὰ ὑπάρξῃ. Τὴν διαλεκτικὴν ταύ-
την ἐν ἣ οὐδεμία ἀντιλογία δύναται νὰ
εἰσχωρήσῃ ἐξ ἧς οὐδεμία συζήτησις δύνα-
ται νὰ ἐξαχθῇ καὶ ἐπομένως πᾶσα ἐπι-
στήμη καὶ πᾶσα κρίσις ἀφανίζεται, κα-
ταπολέμησαν ἰσχυρῶς ὅτε Πλάτων καὶ
ὁ Ἀριστοτέλ. (Μεταφυσικ. 4, 29—3, 3)
(Πλάτ. Σοφιστ. § 234. Α. — Θεαιτήτης
201, Ε. Σοφ. 234, Γ.

Ἄλλ' ἂν ἀποβλέψωμεν πρὸς τὸν χα-
ρακτήρα, ἐξ οὗ ἐγεννήθη καὶ τὸν ὅποιον
ἔφερον ἢ κυνική, ἢ διαλεκτικὴ αὕτη δὲν
εἶναι κατακριτέα διότι μόνον ἐν τῇ ἀ-
ρετῇ θεωροῦντες οἱ κυνικοὶ τὴν εὐδαι-
μονίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπεσκορρίζον πᾶ-
σαν γνώσιν χάριν πολυτελείας ἐπιζητου-
μένην καὶ μόνον ἠσπάζοντο τὰς γνώσεις
ἐκείνας, αἵτινες ἀπολύτως ἦσαν ἀναγ-
καίαι διὰ τὸν κοινωνικὸν ἐν τῇ κυνικῇ

φιλοσοφίᾳ βιοῦντα ἄνθρωπον ὅσον δὲ
ἄτοπον καὶ ἂν ἐφαίνετο αὐτοῖς ἢ ἀπό-
κλεισις τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς
ἀρετῆς τοσοῦτον ἦτο ἐξοριζομένη ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῶν ὡς σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου,
ὥστε ἀπέναντι αὐτῆς ἐθυσιάζον καὶ γνώ-
σεις καὶ παιδείαν καὶ ἐπιστήμην καὶ
πρόδοον. Καὶ μὰ τὸν οὐρανόν! κατὰ τί
μετέβαλε τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων οἱ
Μεταφυσικὴ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστο-
τέλους καὶ ἐπ' ἐσχάτων τοῦ Ἐγγέλου;
ποῖον ἐκ τῶν πολλῶν καὶ παντοίων κενῶν
τῆς συνειδήσεως ἐπλήρωσεν; Ὁ γράφων,
ἐν τῷ νῦν αἰῶνι τῆς σαλευομένης συνει-
δήσεως καὶ τοῦ παγκοσμίου μαρασμοῦ,
ἤθελε μακαρίσει καὶ λατρεύσει τὸν ὑπε-
ράνθρωπον ἐκεῖνον θνητὸν, ὅστις τοσαύ-
την κόπρον ἀπ' ἑαυτοῦ ἤθελεν ἐκπλύνει
καὶ εἰς τὰς ἀπαλοτάτας καὶ φιλοστοργο-
τάτας ἀγκάλας ἐρωμένης πιστῆς, ὡς Κυ-
νική, ἤθελε ζητήσει τὴν σωτηρίαν του.

(1869)

I. K. ΙΕΡΟΚΛΗΣ.

ΑΛΦΡΕΔΟΥ ΔΕ ΜΥΣΣΕ

ΡΟΛΛΑΣ.

(Συνέχεια τῆς φυλ. Ζ' καὶ τίλος.)

Δ'.

Ἦσυχος σὺ, Βολταίρε, κοιμάσαι, καὶ
τὸ δυσειδές σου μεῖδιμα εἰσέτι ἐπιδεικ-
νύεται ἐπὶ τῶν ἀσάρκων ὄστων σου; Ὁ
αἰὼν σου ἦτο, καθ' ἃ λέγουσι, νεκρώτατος
καὶ ἀδύνατος νὰ σὲ ἀναγνώσῃ. Ὁ αἰὼν
ἡμῶν δέον νὰ σοὶ ἀρέσῃ, καὶ οἱ κατὰ
σὲ ἄνθρωποι ἐγεννήθησαν τέλος. Κατέ-
πεσεν ἐπ' ἡμῶν τὸ ἄπειρον ἐκεῖνο οἰκο-
δόμημα, τὸ ὅποιον σὺ ὑπέσκαπτες νυκθη-
μερῶν διὰ τῶν πλατυτάτων χειρῶν σου.
Ὁ θάνατος ὤφειλεν ἀνυπομόνως νὰ σὲ
ἀναμένη ἐπὶ ἐτη ὀδοιχρόντα, καθ' ἃ σὺ
τὸν ἐπεριποιήθης πρέπει τώρα νὰ ἀγα-
πᾶσαι ἀπὸ καταχθονίου ἀγάπης. Μὴ
ἀφῆσθαι ποτὲ τὴν νυμφικὴν σου κοίτην,
ἐνθα συνασπάζεσαι, εἰς τοὺς σκόληκας τοῦ
τάφου, ἵνα ἀπέλθῃς μόνος, δλομόναχος,
περιπλανῶν τὸ ὄχρον σου μέτωπον εἰς
μονὴν τινα ἔρημον ἢ εἰς γηραιὸν τινα

πύργον. Τί σοὶ λέγουσι τώρα ὅλα τὰ με-
γάλα ἐκεῖνα νεκρὰ σώματα, ἐκεῖνοι οἱ
σιγηλοὶ τοῖχοι, ἐκεῖνοι οἱ ἔρημοὶ βωμοί,
τοὺς ὅποιους ὑπερ τῆς αἰωνιότητος ἢ
πνοῆ σου ἠγάπησες; Τί σοὶ λέγουσιν οἱ
σταυροὶ; Τί σοὶ λέγει ὁ Μεσσίας; ὦ!
στάζει εἰσέτι αἷμα, ὅταν θέλον νὰ τὸν
ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶν ἤλων ἐπὶ τοῦ τρέ-
μοντος σταυροῦ του, ὡς ἄνθος μαρανθίν,
τὸ φάντασμα σου νύκτωρ ἐπανεργεῖται
νὰ τὸν διασεισῃ. Μὴ νομιζῆς τὴν ἀπο-
στολήν σου συμπληρωθεῖσαν ἀξιοπρεπῶς,
καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐν τῇ δημιουργίᾳ νομιζῆς
καὶ σὺ ὅτι καλὰ ἔπραξας, καὶ ὅτι τὸ ἔρ-
γον σου εἶναι καλόν; Ἐάν οὕτω νομιζῆς,
σὲ προσκαλῶ εἰς τὸ συμπόσιον τοῦ ξένου.
Ἐγέρθητι καὶ ἔλθε! — Δειπνᾶ τις τὴν
ἐσπέραν ταύτην, καὶ παρ' αὐτῆ δύναται
ὁ ἀρχηγὸς νὰ κρούσῃ τὴν θύραν καὶ νὰ
παρακαθίσῃ.

Ἀκούεις στενάζοντα τὰ τέκνα ἐκεῖνα,
ἅτινα ἀσπάζονται ἀλλήλα; Παριστωσὶν
ἐν τῷ ἀσπασμῷ τούτῳ, καθ' ἃν οἱ γυμνοὶ
βραχιόνες των συμπλέκονται, ἐν καὶ τὸ
αὐτὸ μόνον σῶμα, ζῶν διπλάσιον φέρον.
Θρήνοι ἀνήκουστοι, στεναγμοὶ πιεζόμενοι,
ἀνοήτουσι φρίττοντες τὰ νεκρὰ των χειλῶν.
Ἡ Ἥδον ἔξηρανίσθη, φιλοῦσα ταῦτα
εἰς τὸ μέτωπον. Παιδιά νέα καὶ περι-
καλλῆ, καὶ μόνον νὰ ἀκούουν ταῦτα, ὁ
Θεὸς ὤφειλε νὰ κατέλθῃ πρὸς αὐτὰ ὡς
χρυσόν τι στέγασμα. Ἰδὲ ταῦτα! — δὲν
ἀγαπῶσιν, οὐδέποτε ἠγάπησαν.

Ποῦ ἀρὰ γε ἐδιδάχθησαν ἐκεῖνας τὰς
λέξεις τὰς τόσον θελξικαρχοῦς, τὰς ὀ-
ποίας μόνη ἡ ἡδυπάθει ἐν τῷ μέσῳ τῶν
δακρύων τῆς, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δια-
χρῆ καὶ νὰ ψιθυρίσῃ. ὦ γύναι! ξένον ἀν-
τικείμενον χαρῆς καὶ βασιάνου! Βωμὸς
μυστηριώδης, ἐνθα ἐν τῇ λειτουργίᾳ
ἀκούει τις ἀλλεπαλλήλως βλαστημίαν
καὶ προσευχὴν! Εἰπέ μοι σὺ, εἰς ποῖαν
ἠχώ, εἰς ποῖον ἀέρα ζῶσι τ' ἀνώνυμα
ταῦτα ἐπη καὶ ὅμως αἰώνια, τὰ ὅποια
εἶναι παραφορὰ ἀτόχημα, καὶ ἐπὶ πεν-
τακισχιλίων ἡδῆ ἐτῶν, ἐπικρέμανται εἰ-
σέτι εἰς τῶν ἐραστῶν τὰ χεῖλη;

Οἶα βεβήλωσις, ἔλλειψις ἔρωτος, καὶ
δύο ἄγγελοι! Δύο καρδίαι καθαρᾶι, ὡς
ὁ χρυσὸς, τὰς ὀποίας αἱ ἄγναι φάλαγγες
ὤφειλον νὰ φέρωσι πρὸς τὸν πατέρα αὐ-

τῶν, βλέπουσαι τοιαύτην καλλονὴν!
Ἐλλειψις ἔρωτος καὶ δάκρυα! Καὶ ἡ
νύξ ἢ ψιθυρίζουσα, καὶ ὁ ἄνεμος ὁ φοῖο-
σον, καὶ ἡ φύσις ἅπασα ἢ ὄχιωσα ὑπὸ
ἡδονῆς, ἢ πίνουσα τὴν ἡδυπάθειαν. Καὶ
θυμιάματα καπνίζοντα, καὶ δοχεῖα κατὰ
γῆς καὶ φιλήματα ἀναριθμητά, καὶ ἕως,
ὦ ἀθλιότης! εἰς εἰσέτι δυστυχῆς, μέλ-
λων νὰ καταρασθῇ τὴν ἡμέραν. . . . Ἐλ-
λειψις ἔρωτος! καὶ πανταχοῦ τοῦ ἔρω-
τος τὸ φάσμα!

Σιγηλαὶ μοναί, θόλοι τῶν μοναστη-
ρίων, σεῖς ζοφερὰ ὑπόγεια, σεῖς μόνον γι-
νώσκετε τὴν ἀγάπην! Τοὺς ψυχρούς σας
νάθηκας καὶ τοὺς λίθους σας οὐδὲν οὐδέ-
ποτε χεῖλος πύργον ἠσπάζθη ἄνευ πα-
ραφορᾶς. ὦ! ἔλθετε λοιπὸν σεῖς ν' ἀνοι-
ξήτε πάλιν τὰ βαθεῖα σπλάγγνα σας εἰς
τὰ δύο παιδία, ἅτινα τὴν ἡδονὴν ἐπι-
διώκουσιν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀρμολίας μόνον
πρὸς ὑπνον ἢ πρὸς τὸν θάνατον· κτυ-
πήσατε λοιπὸν τὴν καρδίαν των ἐπὶ τῶν
ἱερῶν σας τοίχων, καὶ τὸ αἶμοσταγὲς
κλιμακίον σας ἄς διαπεράσῃ τοὺς ἤλους του.
Βοήσατε λοιπὸν τὸ μέτωπόν των εἰς τὰ
ὕδατα τοῦ βαπτίσματος, εἰπέτε λοιπὸν
πρὸς αὐτὰ ὀλίγον, πόσας διὰ τῶν γο-
νάτων ἔπρεπε νὰ φεῖρωσι πέτρας ἐπι-
ταφίους πρὶν ὑποθέσωσιν ὅτι ἀγαπᾷ τις
ὡς ὑμεῖς!

Ναί, μοναχοὶ μυστηριώδεις, σεῖς ἐπί-
νοτε μετὰ καρδίας ἀγαλλιώσης, εὐρὺν
ἔρωτα, μέχρι τοῦ βάθους τῶν ποτηρίων
σας! Ἡ τοῦ Σωτῆρος κεφαλή ἐπλα-
νάτο ἐπὶ τῶν κλιμακίων σας, ὅταν ὁ
ἡδὺς ὑπνος εἶχε κλίσει τὰ ὄμματά σας,
καὶ ἦταν τὸ ὄργανον ἐπαιάνιζον εἰς τὰς
ἀκτῖνας τῆς αὐγῆς εἰς τὰς ἐπιχρυσούς
ὕλους τῶν παραθύρων σας τίνα ζητεῖτε
εἰσέτι! Εἶχετε ἀγάπην φλογερὰν! ὦ!
πόσον εἴσθε μακάριοι!

Βλέπετε, γηραιὲ Ἀουρέτε; Ὁ ἀνὴρ
ἐκεῖνος ὁ πλήρης ζωῆς, ὅστις πληροὶ φι-
λημάτων τὸν περικαλλῆ τοῦτον κόλπον,
αἴριον ἢ ἀκῆται εἰς τύμβον στενόν ἡδύ-
νασο ἐπ' αὐτοῦ νὰ ρίψῃς βλέμματα φλό-
νου; Πούχατον, αὐτὸς ἀνέγνωσε τὰ
συγγράμματά σου. Οὐδὲν δύναται νὰ τῷ
ἐπιφέρῃ, οὔτε παρηγορίαν, οὔτε ἀμυδρὰν
ἐλπίδα. Ἐάν ἡ ἀπιστία γίνεται ἐπιστή-
μη, θέλει γείνει λόγος περὶ τοῦ Ἰακώβου,

καὶ χωρὶς νὰ τὴν βεβηλώσῃς ἡδύνασο
νὰ τὴν παραλάβῃς τὴν ἐσπέραν ταύτην
ἐντὸς τοῦ τάφου σου.

Καὶ νομίζεις ἐν τούτοις ἐὰν μακρὰ
τις πίστις, ἐὰν λεπτότατον αἷμα τὸν
ἐκράτει εἰσέτι, ἤθελεν ἔλθει ἐπὶ τῆς κλί-
νης ταύτης νὰ ἐκπορευέσῃ τὸν θάνατόν
του; Τὸν θάνατόν του!—^Α! ἄφες αὐτῷ τὴν
ἀσθενεστάτην διάνοιαν ὅτι θάνατος οὐδὲν
ἄλλο εἶναι ἢ διάβασις εἰς τόπον φρίκης,
τόπον φρικωδέστατον, ἀδιάφορον· αὐτὸς
δὲν θέλει φοβηθῆ! Τὴν νέαν μνηστὴν αὐ-
τὸς ὁ ἀνεγείρη, θὰ τὴν ἰδῇ ἐξορμῶσαν εἰς
τοὺς αἰθέρας ἵνα φέρῃ πρὸς τὸν ζῶντα
θεὸν τὴν χρυσὴν πῆς καρδίας της κλεῖδα!

Ἴδού ἐν τούτοις τὸ ἔργον, Ἄουρέτε,
ἰδού ὁ ἄνθρωπος τοιοῦτος, οἷον σὺ τὸν
ἠθέλησας. — Εἰς τὸν αἶωνα τοῦτον ἀπὸ
χθὲς μόνον δύναται τις οὕτω νὰ θνήσκῃ.
Ὅταν ὁ Βροῦτος ἀνέκραξεν ἐπὶ τῶν ἐρει-
πίων τῆς Ῥώμης: « Ἄρετή, σὺ ἀπλοῦν
μόνον ὄνομα εἶσαι! » ὁ Βροῦτος δὲν
ἐβλασφήμησεν. Εἶχε τὰ πάντα ἀπολέσει,
τὴν δόξαν του καὶ τὴν πατρίδα του, τὸ
λαμπρὸν καὶ λατρευτὸν αὐτοῦ ἄναρ, τὴν
περιληφμένην ἐλευθερίαν του, τὴν Πορσίαν
του, τὸν Κάσιόν του, τὸ αἷμά του καὶ
τοὺς στρατιώτας του. Ὁ Βροῦτος δὲν
ἤθελε πλέον νὰ πιστεῖ τὰ πράγματα
τῆς γῆς. Πλὴν, ὅταν εἶδεν ἑαυτὸν μόνον,
ἐπὶ λίθου καθήμενος, τὸν θάνατον δια-
σκεπτόμενος, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνέβλε-
ψεν. Οὐδὲν εἶχεν ἀπολέσει εἰς ἐκεῖνο τὸ
ἄπειρον διάστημα· ἡ καρδία του ἐκεῖ ἀ-
νέπνεεν ἀέρα πλήρη ἐλπίδος, τῷ ὑπελεί-
ποντο δ' εἰσέτι, τὸ ξιφὸς του καὶ οἱ
θεοὶ του.

Καὶ τί ὑπολείπεται εἰς ἡμᾶς τοὺς
θεοκτόνους; Διὰ τίνας εἰργάζεσθε σεις,
καταστροφεῖς ἡλίθιοι, ὅταν τὸν Χριστὸν
ἀνετέμνετε ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου του; Τί
ἠθέλετε νὰ σπεύρητε ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆς
βου του, ὅταν εἰς τὸν ἀνεμὸν ἐρρίπτετε
τὴν αἰμοσταγῆ περιστερὰν, ἥτις πίπτει
εἰς τὴν αἰώνιαν περιστερομένη ἄβυσσον;
Σεῖς ἠθέλετε τὸν ἄνθρωπον νὰ διαπλά-
σῃτε κατὰ τὴν φαντασίαν σας· ἠθέλετε
κόσμον νὰ δημιουργήσῃτε. — Τέλος, τὸν
ἐδημιουργήσατε. Περιφρομητὸς εἶναι ὁ κό-
σμος σας καὶ τέλειος ὁ ἄνθρωπος σας!
Τὰ ὄρη ἰσοσταθμίζονται, ἡ πεδιάς καθα-

ρίζεται· σοφῶς ἐκλαδεύσατε τὸ δένδρον
τῆς ζωῆς· ἐσαρώσατε τὰ πάντα ἐπὶ τῶν
σιδηροδρόμων σας, τὰ πάντα εἰς μεγάλην,
τὰ πάντα ὄραϊα, πλὴν ὁ ἄνθρωπος θνή-
σκει, τὸν ἀέρα σας ἀναπνέων. Σεῖς κάμ-
νετε νὰ δονίζωνται εἰς αὐτὸν θεοὶ λέ-
ξεις, αἵτινες κυμαίνονται ἐν ἀπωτάτῳ εἰς
τοὺς μεμολυσμένους ἀνέμους. Οἱ λόγοι σας
ἐκλόνησαν φοβερὰ εἰδῶλα· πλὴν τὰ πτηνὰ
τ' οὐρανοῦ ἐκ τούτου ἐροῦθήσαν. Ἡ
ὑπόκρισις ἀπέθανεν· οἱ ἄνθρωποι δὲν πι-
στεύουσι πλέον τοὺς ἱερεῖς· ἀλλὰ συνα-
πέθανε καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ δὲν πιστεύουσι
πλέον εἰς τὸν Θεόν. Ὁ εὐγενὴς δὲν ἐγ-
καυχᾶται πλέον διὰ τὸ αἷμα τῶν προ-
γόνων του, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευεῖ ἐντὸς
χαμαιτυπείου. Δὲν ἀροτρηρίζεται πλέον
ἡ διάνοις καὶ ἡ σκηνή, ὁ δ' ἄνθρωπος
νοῦς ἐτέθη ἐλεύθερος πάντῃ· πλὴν ὁ
λαὸς θὰ ἐπιθυμῇ ταυρομαχίας. Ὅταν
τις ἦναι πτωχὸς καὶ ὑπερήφανος, ὅταν τις
ἦναι πλούσιος καὶ θλιβερός, δὲν εἶναι
πλέον τοσοῦτω μωρός, ἵνα τὸ ἱερατεῖον
ἀσπασθῇ, ἀλλὰ πράττει ὡς ὁ Ἑσκούκιος,
πύραυλον ἀνάπτων.

Ε'.

Ὅταν ὁ Ῥόλλας ἐπὶ τῶν στεγῶν
εἶδε τὸν ἥλιον φαινόμενον, ἐπορεύθη νὰ
στημιχθῇ ἐπὶ τοῦ παραθύρου. Τότε ἤρ-
ξαντο κυκλοφοροῦντα βάρεα φορτηγὰ ἀ-
μάξια. Ἐκυψε τὸ ὄχρον του μέτωπον
καὶ ἄφρονος διετέλεσεν. Αἱ νεφέλαι διε-
σπαράσσοντο εἰς μακροὺς ῥυκκὰς αἵματος·
ὡς καὶ ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἀνεφώνησε, κατελ-
θοῦσαι ἐκ τῶν χειρῶν τ' οὐρανοῦ εἰς
ῥάκη, διέσχισαν τὸν πέπλον, τὸν ἔχοντα
πτυχὰς αἰμοσταγεῖς.

Σωρὸς συνελθὼν πρὸς ἀναψυχὴν ψαλ-
μῶδων περιφερομένων, ἐψάλλε σιγηλῶς
ἐπὶ τῆς πλατείας ἄσμά τι ἐρωτικὸν ἀρ-
χαῖον. Ἄχ! πόσον τὰ παλαιὰ τραγού-
δια, ὅσα ἐτραγῶδει τις δωδεκαετής, κατ'
εὐθείαν τύπτουσι τὴν καρδίαν ἐν ταῖς
ᾠραῖς δυστυχίας! Πῶς ταῦτα κατατρύ-
γουσι πάντα! Πῶς αἰσθάνεται τις ἑαυτὸν
ἀπέχοντα τοσοῦτον! Πῶς τὴν κεφαλὴν
κύπτει τις ἀκούων αὐτὰ τὰ τόσοον πα-
λαιὰ ἄσματα! Μὴ ἦναι στεναγμοί, ὡ
μαῦρον τῶν ἐρειπίων Πνεύμα; Μὴ ἦναι

οἱ θρήνοι σου, ὦ ἄγγελε τῶν ἀναμνήσεων;
Ἄχ! πῶς περιπίπτανται, ὡς δροσερὰ καὶ
ἐλαφρὰ πτηνὰ, ἐπὶ τοῦ ἐπιχρῶσου τῶν
παιδικῶν ἐρώτων ἀνακτόρου! Πῶς ταῦτα
αἰσθάνονται ν' ἀνοίγωσι πάλιν τ' ἄνθη
τῶν παρελθόντων χρόνων καὶ νὰ μᾶς
θάπτωσιν, ἐνῶ μᾶς ἀπεκοίμησαν εὐφρο-
σύνης!

Ὁ Ῥόλλας ἐστράφη ὅπως τὴν Μαρίαν
θεωρήσῃ. Ἡ Μαρία διετέλει κεκμηκυῖα,
καὶ ὑπὸ τοῦ ὕπνου εἶχε καταληφθῆ. Ὁ-
θεν ἀμφότεροι ἀπέφυγον τὰς ὁμότητες
τῆς τύχης, τὸ παιδίον εἰς τὸν ὕπνον, καὶ
ὁ ἀνὴρ εἰς τὸν θάνατον!

Ὅταν κατὰ τὰς λαμπρὰς τοῦ σθινο-
πόρου ἡμέρας ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος αἱ χιό-
νες φαίνονται ὑπὸ τὰ βήματα αὐτοῦ πυρ-
πολούμεναι. Οἱ δὲ ἀργυρόχροιοι ὄμοι τῆς
νυκτός, ἥτις φρίσσει ὑπὸ ἐρυθρότητος, κα-
τακαλύπτονται ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ Ἡ-
λίου καλύμματος. Οὕτω πως ῥίγει καὶ τὸ
σῶμα ἀγνῆς παρθένου, ὅταν κατὰ τὰς
θερινὰς ἐσπέρας τὸ αἷμα εἰς τὴν καρδίαν
αὐτῆς ἀνέρχεται. Οὕτω πως ὁ ἐλάχιστος
πύθος, ὅστις μὲ τὴν πτέρυγα τὴν ἐγγί-
ζει, θέτει πέπλον πορφυροῦν ἐπὶ τῆς ἱε-
ραῆς ὁδοῦ. Ὡ ἦλιε βασιλεῦ τοῦ κόσμου!
ἡ γῆ εἶναι ἐρωμένη σου· ἡ ἀδελφὴ σου
τὴν ἀποκομιζεῖ πλησίον σου ἐντὸς τῶν
γυμνῶν βραχιόνων σου· σὺ δὲν ἠθέλησας
διὰ σεαυτὸν τὴν αἰωνιότητα δι' οὐδὲν
ἄλλο, ἢ ἵνα ἐπιχέσῃς εἰς αὐτὴν τὴν αἰω-
νίαν καλλονήν!

Σεῖς δ' ἐλαφροπτερυγεῖς χελιδόνες, αἱ
ἰστάμεναι ἐκεῖ κάτω, εἶπατέ μοι τίνας
ἐνεκα μέλλω ἐγὼ ν' ἀποθάνω; Ὡ! οἷα
φοβερὰ αὐτοχειρία! Ὡχ! ἐὰν εἶχον πτε-
ρυγας, ἐπεθύμουν κ' ἐγὼ νὰ τὰς ἀνοίξω
πρὸς τὸν ὄραϊον τοῦτον καὶ τοσοῦτω κα-
θαρὸν οὐρανόν! εἶπατέ μοι, γῆ καὶ σεις
οὐρανοί, τί λοιπὸν ἐστὶν ἡ αὐγὴ; Τί ση-
μαίνει ἡμέρα μία περισσοτέρα εἰς τὴν
γῆραιαν αὐτὴν οἰκουμένην; Εἶπατέ μοι,
χλοεροὶ λαϊμῶνες, εἶπατέ μοι κατηφεις
θάλασσαι, ὅταν ὁ ὄριζον χρωματίζεται
ἐκ τῶν προΐνων πυρῶν, ἐὰν σεις οὐδὲν
αἰσθάνεσθε, καὶ τί λοιπὸν ἐν ἡμῖν ἔχετε,
εἰ ὃ ἡ καρδία ἀνασκιστᾶ καὶ τὰ γό-
νατα κάμπονται; Γῆ! δὲν μὲ λέγεις τίς
σὲ ἠρραβῶνισε μετὰ τοῦ ἡλίου σου; Τί
ψάλλουσι τὰ πτηνὰ σου; διατί περὶ τῶν

ἐρώτων σου ἔρχεσαι νὰ μὲ συνομιλήσῃ;
Πάντες σεις τί θέλετε παρ' ἐμοῦ, μέλ-
λοντος ν' ἀποθάνω;

Καὶ πρὸς τί λοιπὸν ν' ἀγαπᾶ τις;
Πρὸς τί ἢ φοβερὰ αὐτὴ λέξις ἀκατα-
πάστως ἐπανήρχετο εἰς τὸν νοῦν τοῦ
Ῥόλλας; Ποῖαι παραδόξοι συμφωνοῖναι,
ποῖα ρωνή ἀράτος, ἤρχετο ψιθυρίζουσα
τὴν λέξιν ταύτην, ἐν ᾧ ὁ θάνατος ἐκεῖ
ἐκεῖτο;

Ἐκεῖνος ὅστις ἄσπτος μέχρι μανίας,
καὶ εἰς τὰ καπηλεῖα ζῶν ἀπερισκέπτως
διὰ τὸ μέλλον, περιφρονῶν τὴν ζωὴν,
εἶχε καὶ δόξαν καὶ ἐπάγγελμα τὴν περι-
φρόνησιν τοῦ ἐρωτος! ἐκεῖνος ὅστις ἐθεώ-
ρει τὴν λέξιν ταύτην ὡς ὕβριν καὶ ὡς
γῆραιὸς στρατιώτης δεικνύον ὑμῖν ἐν
τραῦμα, ἐδείκνυε μετ' ἀλαζονίας τὸν
βράχον τῆς καρδίας του, ἐφ' οὗ οὐδ' ἐλά-
χιστον ἄνθος ἐβλάστησεν! ἐκεῖνος ὅστις
οὔτε οἰκίαν οὔτε ἐρωμένην εἶχεν, εἶχεν
ἐν ὑπαίθρῳ, τὴν τύχην του περιφρονῶν,
ἄφηνε τὸν ἀνεμὸν νὰ διασειῇ τὴν νεό-
τητα του, ὡς φύλλον ξηρανθὲν εἰς τοὺς
πρόποδας ξηροῦ δένδρου,

Καὶ τώρα, ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἐκένωσε
τὸ ποτήριόν του καὶ ἦλθεν εἰς καλύ-
βην κατὰ τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ ὥραν νὰ
εὐρὴ κλίνην θανάτου, ἐνθα ἡδύνατό τις
νὰ βλασφημήσῃ; ὅταν τὰ πάντα εἶχον
τελειώσει, ὅταν ἡ αἰωνία νύξ ἀνέμενε
τὸν τελευταῖον σπινθῆρα τῶν ἡμερῶν του,
τίς λοιπὸν ἐτόλμα νὰ ὀμιλήσῃ περὶ ἐρω-
τος πρὸς τὸν ψυχορραγοῦντα;

Ὁ μικρὸς ἀετιδεύς, ὅταν, βλέπων
ἀπερχομένην τὴν μητέρα του, προβαίη
ἀκολουθῶν ταύτην διὰ τῶν ὀφθαλμῶν
εἰς τὸ ἄκρον τῆς φωλεᾶς, παρά τινος
λοιπὸν μανθάνει τότε ὅτι δύναται νὰ
ἐγκαταλείψῃ τὴν ξηρὰν γῆν, καὶ νὰ πι-
δήσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν ἀναπτυσσόμενον
ἐνώπιον αὐτοῦ; Τίς λοιπὸν τῷ ὀμιλεῖ σι-
γηλῶς, τίς τὸν ἐνθαρρύνει, τίς τὸν καλεῖ;
Οὐδέποτε αὐτὸς ἦνοιξε τὸν ὄνυχά του,
οὐδὲ τὴν πτέρυγά του γινώσκει ὅτι εἶναι
ἀετιδεύς — ὁ ἀνεμὸς διέρχεται, αὐτὸς
τὸν ἀκολουθεῖ. Γεννῶνται ὑπὸ τὸν ἥλιον
ψυχαὶ μηδαμιναί, ὡς γεννῶνται ἥως,
κύνες καὶ ὄφεις, θνήσκοντες ἐν τῷ βορ-
θῶ ἐνθα αἱ μητέρες των ἐγεννήθησαν,
ἔχουσαι τὴν γαστέρα ἐξογκωμένην ἐκ

τῶν ὄντων. Ἡ φύσις ἔχει ἀνάγκη τῶν ῥυπαρῶν αὐτῶν ὑπάρξεων, ἵνα παχύνωσι τὴν γῆν περὶ τῶν τάφων αὐτῆς, ἵνα ζητῶσι τοὺς ἀδάμαντάς της καὶ τρέφωσι τοὺς κόρακας αὐτῆς. Πλὴν, ὅταν ἡ φύσις πλάττη τὰ εὐγενῆ της πλάσματα, αὐτὴ ἤτις ἀνωθεν βλέπει πῶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἐπίσταται ἀπόρητά τινα, δι' ὧν τὰ ἐξαγνίζει ἀκούτως, ἵνα μὴ ἐλόκληρος ὁ κόσμος τὰ μιάνη ποτέ. Ὁ τύπος τῆς φύσεως εἶναι χαλκοῦς, ἐάν τὸ εἶδος τῶν τοιοῦτων πλασμάτων ἦναι σπάνιον. Δύναται νὰ τὰ βυθίσῃ εἰς τὰ ῥυπαρώτατα αὐτῆς τέλματα· ἤξεύρει τὴν ἀξίαν τοῦ λαμπροῦ μαρμάρου της καὶ ὅτι τὰ οὐράνια ὕδατα οὐδέποτε τὸ κηλιδοῦσιν.

Ὁμοιάζει ὅπως οὖν τὸν γυδαῖον ἄσωτον ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον τὸ ψαλίδιον τῆς κοινῆς μητρὸς ἐκοψεν ἐκ τῶν λαμπρῶν τοῦ καθαρῶτάτου αὐτῆς γρανίτου. Δύναται οὗτος ἐπὶ τριετίαν νὰ καταπνίξῃ τὴν διάνοιάν του. Κατὰ τὴν νύκτα δὲ τῆς καρδίας του, ἡ παγωμένη ἔχιδνα ἀνακυλίει ὄστρον ἢ βράδιον, τοὺς ἀτελευτήτους αὐτῆς κρίκους.

Αἰθίοπες τοῦ ἁγίου Δομίγιου, εἶπατέ μοι, μετὰ πόσα ἔτη ἀγρίας σιγῆς καὶ ἡλιθιότητος, οἱ ἀναριθμητοὶ λαοὶ σας ἀλυσσάιδετο πρὸς τὸν ἥλιον, ἐξεριζώθησαν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὴν πνοὴν τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐλευθερίας; Οὕτω πως καὶ σήμερον ἐξεγείρονται αἱ διάνοιαι σου, ὦ Ῥόλλα! οὕτω τὰ δεσμά σου ἀναπνέωσι, καὶ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν σου δᾶδες ἀσύνετοι τρέχουσιν, ἀπερᾶντως διερχόμενοι τὰς ἐρήμους. Σύντριψον τώρα τὰ ἐρείπια τοῦ βίου σου, σχίζων τοὺς γυμνοὺς πόδας σου ἐπὶ τῶν τετρασμένων δοχείων σου καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ προπόσει τοῦ ἐσχάτου σου ὄργιου, πνίξον τὸ χάος διὰ τῶν κεκμηκότων βραχιόνων σου. Τὸ χάος! τὸ χάος! δὲν βλέπεις τὴν ἄπειρον σκιάν του διαειδρώσκουσαν τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ πυριφλεγῶν ἀζωνῶν του; Εἰς τὸ σκότος κατέρχεται! σθένεται, — ἡ αἰωνιότης ἀρχεται. Σὺ οὐδέποτε θέλεις ἀγαπήσει, σὺ ὅστις οὐδέποτε ἠγάπησας. Ὁ Ῥόλλας ὠχρὸς καὶ τρέμων ἔκλεισε πάλιν τὸ παράθυρον, ἔθραυσε δ' ἐπὶ τοῦ στελέχους

του δύστηνον ἄνθος δαλίαι. Τὸ ἄνθος τῷ εἶπεν: «Ἐγὼ ἀγαπῶ καὶ θνήσκω, πυρπολούμενον ἐκ τῶν φιλημάτων τοῦ ζεφύρου, τίς θὰ μὲ ἀναστήσῃ; Ἐριψα μακρὰν ἐμοῦ, ὅταν ἐστολισθῇ, τ' ἀκάθαρτα στοιχεῖα τὰ μαινόντα τὴν δρόσον μου, μ' ἐφίλησεν εἰς τὸ μέτωπον ἐν τῇ χροστῇ μου ἐσθῆτι· σὺ δύνασαι νὰ μὲ ἀνάξῃς, καὶ νὰ θραύσῃς τὴν καρδίαν μου.»

Ἀγαπῶ! — Ἰδοὺ ἡ λέξις, τὴν ὅποιαν ἅπαντα ἡ φύσις ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν ἀνεμον, ὅστις τὴν ἀφραπέζει, πρὸς τὸ πτηνόν, ὅπερ τὸν ἀνεμον ἀκολουθεῖ! Ζοφερὸς καὶ ἐσχατος στεναγμὸς, τὸν ὅποιον ἡ γῆ θέλει ἐκφέρει, ὅταν καταπέσῃ εἰς τὴν αἰωνίαν νύκτα! «ὦ! καὶ σεῖς προῖνοι ἀστέρες, ψιθυρίζετε εἰς τὰς ἱεράς σφαῖρας τὴν θλιβεράν καὶ θελξικὰν καρδίαν ταύτην λέξιν! Ὅταν ὁ Θεὸς σὰς ἐδημιούργησεν, ὁ ἀσθενέστερος ὑμῶν ἠθέλησε τὰς αἰθερίους πεδιάδας νὰ διέλθῃ, ὅπως εὖρῃ τὸν ἥλιον, τὸν ἀθάνατον αὐτοῦ ἐραστήν. Ἐξώρμησε λοιπὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν βαθυτάτων νυκτῶν. Ἄλλ' ἄλλος ἀστὴρ ἠγάπα καὶ αὐτὸς τὸν ἥλιον — καὶ τότε οἱ κόσμοι ἤρξαντο ὀδοιποροῦντες περὶ τῆς στερεώματος.

Ὁ Ἰάκωβος ἔμενον ἀκίνητος θεωρῶν τὴν Μαρίαν. Δὲν ἤξεύρω τί εἶχεν ἐκεῖνη ἡ ἀποκοιμημένη γυνὴ, ἀλλόκοτον εἰς τὰ χαρακτηριστικά της, μέγα πρότερον θεαθέν. Αὐτὸς συνησθάνετο ἑαυτὸν φρίσσοντα ἀπὸ φρίκης ἀγνώστου. Μὴ ἦτο ἀδελφὴ του ἐκεῖνη ἡ ἐκπορευθεῖσα; Οἱ τοῖχοι τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου καὶ ἀθλίου δωματίου μὴ ἔγειναν οὕτω, ὅπως τὴν θάψωσιν ἐν αὐτῷ; Μὴ τὴν ἠσθάνετο πάσχουσαν ἐκ τῆς βασάνου αὐτῆς καὶ αἵματος ἀποστάζουσαν ἐκ τῶν πόνων, ἐξ ὧν ἐμελλεν αὐτὸς ν' ἀποθάνῃ;

«Μάλιστα, τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἡμέρου τούτου πλάσματος ἡ καρτερικὰ βαίνει διὰ βημάτων ἀπηνῶν. Ἡ δεινοπάθειά της εἶναι ἀδελφὴ μου, — ναί, ἰδοὺ ὁ ἀνδριάς, τὸν ὅποιον ὄφειλον νὰ εὖρω ἐκτάδην κείμενον ἐπὶ τοῦ τάφου μου, κοιμώμενον μετὰ γλυκύν ὑπνον, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐκεῖ κατέρχουμαι. ὦ! μὴ ἐξυπνήσῃς! ἡ ζωὴ σου εἶναι εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ὁ ὑπνος εἶναι ἀγνός, — ὁ ὑπνος σου εἶναι ἐν τῷ Θεῷ! Ἄφες με ν' ἀσπασθῶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μακροτενοῦς βλεφάρου σου· εἰς

αὐτόν, δύστηνον τέκνον, θέλω νὰ εἶπω τὸν ἀποχαιρετισμὸν μου· αὐτὸν ὅστις δὲν ἀπόλεσε τὸν ἐσθῆτα τῆς ἀθωότητός του· αὐτόν, τὸν ὅποιον δὲν δύναμαι ν' ἀγαπήσω καὶ δὲν ἠγόρασα ποσὸς· αὐτόν, ὅστις νομίζει εἰσέτι ἑαυτὸν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς νηπιότητός σου, αὐτόν, ὅστις ὄνειροπολεῖ! — καὶ οὐδὲν παρὰ σοῦ ἄλλο ἔχει, ἢ τὸ κάλλος σου.

ὦ Θεέ μου! δὲν εἶναι ἀγγελικὴ μορφή αὐτὴ, ἤτις ἡμέρα κυμαίνεται ὑπὸ τὸ ἐλαφρὸν τοῦτο παραπέτασμα; Ἐάν ἦναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἔρω, ὁ διαβατικὸς οὗτος κύκνος, δὲν ἔχει ἀνάγκη, ἐπιχρυσῶν τὸ μελαγχολικὸν του ἄσμα, ἄλλου, ἢ τῶν θείων τῆς πραγματικότητος περιμέτρων καὶ παντὸς ὅτι περιπέταται εἰς τὸ κάλλος· ἐάν ἦναι ἀληθὲς ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀκαταπαύστως τὸν ἀπαίτῳσι, καὶ ὅτι αὐτὸς, τοῦτο συνειδώς, φοβούμενος μὴ θεραπευθῇ, πρέπει αἰωνίως οὐδὲν νὰ λαμβάνῃ ἄλλο παρὰ τῆς ἐρωμένης, ἢ τὰς πλάνας μόνας, ὅσων ἀνάγκη ἔχει ἵνα πάσῃ· τί ἔχω τότε νὰ ζητῶ ἐγὼ ἀλλαγῶ; μήπως ἡ νεότης καὶ ἡ ζωὴ δὲν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ καθ' ἅπασαν τὴν δρόσον αὐτῶν; Ἐρως! σὺ δύνασαι νὰ ἔλθῃς. Τί σοὶ ἐνδιαφέρει ἡ Μαρία; Ἐάν ἐπὶ τοῦ στελέχους της αὐτὴ ἤνθησεν, ἐάν σὺ δὲν ἦσαι, εἰμὴ μόνον εὐωδία, ἔξελθε τοῦ θλιβεροῦ σου ἄνθους!»

Βάδην, ἡρέμα, πλησίον τῆς Μαρίας, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσκλωμένους ἐπὶ τῶν κυανοχρῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν, καὶ τὴν πνοὴν του πρὸς τὴν δροσερὰν αὐτῆς πνοὴν ἐνώπιον, ὁ Ῥόλλας κατεκλίνθη· τὸ βλέμμα του ναρκωθέν, ἐπλανᾶτο, εἶτα ἀνῆρχετο, εἶτα ἀπέθησκε παρὰ τὴν θέλησίν του. Ἡ δὲ Μαρία στενάζουσα τὸ βλέφαρόν της διήνοιξεν. «Ὁνειρευόμην, τῇ εἶπεν, ὄνειρον παράδοξον· μοι ἐφάνη ὅτι ἤμην ἐκεῖ, ἐν τῇ κλίνῃ ταύτῃ, καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἐξηγειρόμην· τὸ δωματίον μοι ἐφάνετο μέγα κοιμητήριον, ὅλον μεστὸν γλῶσς καὶ παλαιῶν ὄστων. Τρεῖς δὲ ἄνδρες, γίγνος καταπιπτούσης, φέρετρον ἔφερον· τὸ ἔθεσαν ἐκεῖ, ἵνα προσευχῆθῳσι· τὸ φέρετρον εἶτα ἠνεψύχθη καὶ σὲ εἶδον ἐντὸς αὐτοῦ. Μέγα κύμα αἵματος μύρου κατέρρεεν ἐπὶ τοῦ προσώπου σου. Ἐξηγέρθη, ἵνα εἰς τὴν κλίνην μου

ἔλθῃς· ἔθιξας τὴν χειρὰ μου, καὶ εἶπες: «Τί πράττεις ἐνταῦθα; διατί τὴν θέσιν μου λαμβάνεις;» Τότε ἀνέβλεψα, ἤμην ἐπὶ τάφου.

— Ἀληθῶς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος· λοιπὸν, ἀγαπητὴ μου φίλη, τ' ὄνειρόν σου εἶναι ἀρκούντως ἀληθὲς ἂν καὶ δὲν ἦναι καλόν· σὺ δὲν θὰ ἔγῃς ἀνάγκη αὔριον ν' ἀποκοιμηθῇς, ἵνα ἄλλο τοιοῦτον ἐνυπνιασθῇς ἀπόψε ἐγὼ φονεύομαι.»

Ἡ Μαρία μειδιῶσα ἐθεώρησε τὸ κάτοπτρόν της· ἀλλ' ἐν αὐτῷ εἶδε τὸν Ῥόλλαν τοσοῦτον ὠχρὸν ὅσπερ αὐτῆς, ὅστε ἔμεινον ἄσφονος καὶ ὠχρότερα αὐτοῦ. «Ἄχ! εἶπε τρέμουσα, τί ἔχεις σήμερον; — Τί ἔχω; εἶπεν ὁ Ῥόλλας, καὶ δὲν γινώσκεις, ὠραία μου, ὅτι ἐγὼ κατεστράφη ἀπὸ τῆς χθεσινῆς ἐσπέρας; Ἦλθον νὰ σὲ ἴδω μόνον, ὅπως σὲ ἀποχαιρετήσω. Εἶναι πασιγνωστόν, ἐγὼ πρέπει νὰ φονεῦθῶ. — Μὴ διεκδύευσας χρήματα, παίζων; — Ὅχι κατεστράφη. — Κατεστράφη;» ὑπέλαθεν ὁ Μαρία. Καὶ ὡς ἀνδριάς, ἐκπεπληγμένον ὄμμα μέγα κατὰ γῆς αὐτὴ προσήλωσε. «Κατεστράφη; κατεστράφη; μητέρα δὲν ἔχεις; Φίλους; συγγενεῖς δὲν ἔχεις; οὐδένα ἐπὶ τῆς γῆς; θέλεις ν' αὐτοχειρισθῇς; καὶ διατί ἡ αὐτοκτονία σου;»

Εἶπε καὶ ἐστράφη ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς κοίτης της. Οὐδέποτε τὸ μελίχιον βλέμμα της ὑπῆρξε τοσοῦτω γλυκύ. Δύο ἢ τρεῖς ἐρωτήσεις ἐπλανήθησαν ἐπὶ τοῦ στόματός της· ἀλλ' αὐτὰς μὴ τολμῶσα ν' ἀπευθύνῃ, ἐπλησίασε θέτουσα τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἐν φίλημα τῷ ἀνήρπασεν. — Ἐπεθύμουν ὅμως πολὺ νὰ σοὶ ἀπευθύνω ἐρώτησιν τινα ἐπιθύρῃσεν ἐπὶ τέλους· ἐγὼ, χρήματα δὲν ἔχω, καὶ ὁσάκις ἔχω, ἡ μήτηρ μου μοὶ τ' ἀφαιρεῖ. Ἐγὼ ὅμως τὸ χρυσοῦν περιδέραϊόν μου, θέλεις νὰ τὸ πωλήσω; λάβε ἐξ αὐτοῦ ὅ,τι ἀξίζει, καὶ ὑπαγε νὰ παίξῃς τὰ χρήματα ταῦτα.»

Ὁ Ῥόλλας τῇ ἐπεκρίθη ὑπομειδιῶν. Ἐλαβε μαύρην φιάλην, τὴν ἔπιεν ὅλην, οὐδὲν εἰπὼν· εἶτα ἐπ' αὐτῆς κύπτων, ἐφίλησε τὸ παριδέραϊόν της. Ὅταν δ' ἀνῆγειρε τὴν βεβαρυμένην κεφαλὴν της, ὁ Ῥόλλας δὲν ἦτο πλέον, εἰμὴ δὲν ἄψυχον. Ἀπῆλθεν ἡ ψυχὴ του δι' ἐκείνου τοῦ

ἀγνοῦ φιλήματος, καὶ ἐπὶ στιγμὴν μίαν ἀμφοτέρωι εἶχον ἀγαπήσει.

Α. Ι. ΟΛΥΜΠΙΟΣ.

ΜΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΣΙΑΒΙΟΥ ΠΕΛΙΚΟΥ.

[Συνέχεια ἴδε φυλ. Ζ'.]

Μετὰ τὰς προετοιμασίας τῆς ἀναχωρήσεως, ἃς ἡ ἀδελφὴ τοῦ καθίστα ὅσον ἡδύνατο, περισσότερον διεζοδικῶς, ὅπως μὴ στερηθῆ τὸσφ ταχέως τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆ ἀδελφοῦ, ἀνεχώρησε καὶ μετὰ ταξιδιον καλόν, ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος, ἀρῖκετο εἰς Μιλάνον, ἐνθα κατώκει τότε ἡ οἰκογένειά του. Μόλις ἐπάτησε τὸ πατριον ἔδαφος ὁ Σιλβίος, τὰ καλύπτοντα τὸ μέτωπόν του νέρη διασκιάσθησαν, ἡ μελαγχολία του ἐξηλείφθη* σπουδάζει εἰς Λυὸν τὴν Γαλλικὴν φιλολογίαν, κατώρθωσε χρόνον τινὰ μετὰ τὴν εἰς Μιλάνον διακοπὴν του, νὰ διορισθῆ καθηγητὴς τῆς Γαλλικῆς ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ στρατιωτικοῦ ὄργανοτροφείου (nel collegio degli orfani militari). Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ταύτῃ, ἀναφέρει ὁ Ῥόννας, ἀφιέρου δύο ὥρας καθ' ἑκάστην, τὸν δὲ ὑπόλοιπον χρόνον κατηγάμισκε εἰς τὴν μελέτην τῆς πατρίας φιλολογίας. Τὸ βασιλείον τῆς Νεαπόλεως καὶ ἴδιως ἡ πρωτεύουσά του (τὸ Μιλάνον) βροίθουσα τότε, ἐξόχων καλλιτεχνῶν, δημοσιογράφων, φιλοσόφων καὶ ποιητῶν, παρίστα θέαμα ὡραῖον. Αἱ Ἀθῆναι τῆς Ἰταλίας, (l'Atene d'Italia). Μεταξὺ τῶν ποιητῶν διέπρεπον, ὁ Μόντης, καὶ ὁ Φόσκολος*, διαφιλονεικούντες τὰ πρωτεία τῶν γνώσεων, καὶ ὡς δύο δυνάμεις πολεμικαὶ προσβάλλοντες ἀλλήλους, μὲ τόσον πλῆθος ὁπαδῶν, ὥστε σύμπασα ἡ Ἰταλία συνεταράσσετο ἐκ

*) Ὁ Monte ἀπέβησεν ἐν Μιλάνῳ τὸ 1828, ὁ δὲ Φόσκολος ἐν Λονδίῳ τῷ 1827.

τῆς διαμάχης ταύτης ὁ Σιλβίος ὅπως καλλιεργήσῃ τὴν νεαράν Μοῦσαν του, ἠθέλησε νὰ λάβῃ μαθήματα πλησίον τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, δι' ὃ προσεπάθησε παντὶ σθένει, ν' ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν των. Καὶ τοι νέος ὁ Πέλικος, ἐφημιζέτο ὅμως ὡς εὐφυῆς καὶ εὐγενοῦς καρδίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο εὐπρόσδεκτος παρ' αὐτοῖς.

Ὁ Μόντης ἦτο ἀνθρώπος εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς ἀρροζούσης εἰς αὐλικὸν μᾶλλον παρά εἰς δημοκρατικὴν, μνήμης ἀπεράντου, πηγὴ ἀνεξάντλητος κομψότητος, καὶ ὁ κάλλιστος χρωμαστὴς τῆς Ἰταλίας μετὰ τὸν Ἀρίστον. Ἡτο φιλόδοξος, ἠγάπα νὰ χαριεντίζηται πλησίον τῶν Κυριῶν καὶ νὰ καλύπτῃ τὸ στήθος του μὲ παράσημα τὰ ὅποια ἐπεδείκνυε διὰ τρόπον γελοίου. Ὁ Φόσκολος τούναντίον ἦτο συμπεριφορᾶς τραχείας, Δεσποτικῆς, ὀρυκτικῆς εἰς τὰς κρίσεις του, παράτολμος εἰς τὰς ὑποθέσεις, δημοκρατικῶν ιδεῶν, κρυφίνους, στρυφνῆς εἰς τὰς ιδέας του, ἐνδελεχῆς ῥήτη. Ἠγάπα τὴν Ἰταλίαν καὶ ἤθελε μεγάλην καὶ ἀνεξάρτητον, καὶ πρὸς τὸν γενναῖον τοῦτον σκοπὸν ἀπέβλεπον ἅπαντα τὰ συγγράμματά του. Εἶδομεν πόσον ὁ Μόντης ἠγάπησε τὸν Πέλικον, τῷ ἔδωκε ἐλευθερίαν εἰσοδῶν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ τῷ προσεφέρθη ὀδηγὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην, ὁ δὲ Σιλβίος ἠκολούθησε τὸν ὀδηγόν του μὲ ζῆσιν νεοφύτου. Πᾶς τις ἐννοεῖ, λέγει ὁ φίλος τοῦ Πελίκου Λατοῦρ, τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Σιλβίου, νὰ θαυμάζῃ τὸν μέγαν ποιητὴν, ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ ἡ ἔμπνευσις κατήρχετο, νὰ ἐπισκερθῇ τὴν ἐπιτικὴν τοῦ Μόντης Μοῦσαν ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅμως τοῦ νέου ἐξηλείφθη ἐντελῶς ὅτε εἶδεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διδασκάλου ἐπιδεικνυόμενον τεμάχιον χαρτίου, ἐν ᾧ εὕρισκέ τις τὰς καλλιτέρας ποιητικὰς ιδέας, τῶν καλλιτέρων ποιητῶν, νεωτέρων τε καὶ ἀρχαίων. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξακολουθεῖ ὁ Γάλλος Λατοῦρ, ὁ Μόντης ἔθετε καθ' ἑκάστην, ὄχι μόνον τὰς πρωτοτύπους ἐμπνεύσεις, αἵτινες δύνανται ἐπίσης νὰ γεννηθῶσιν ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν σχεδίων, ἀλλὰ τὴν ἐντέλειαν ἐκείνην τῶν λεπτομερειῶν, εἰς ἣν φθάνει τις, διὰ τῆς

ἐπιπόνου τάξεως τῶν λέξεων καὶ τῶν εἰκόνων. Ὅπως, λέγει ὁ Ῥόννας, ἐπὶ τῆς σκηνῆς διὰ τῆς κινήσεως ῥαβδίου, βλέπει τις γίγαντα μεταβαλλόμενον εἰς νάνον, οὕτως διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ἐκείνης μετεβλήθη ὁ Μόντης ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ Πελίκου. Ἡ γνώμη αὕτη ὅτι ὁ Μόντης, ἔδανείζετο ἢ μᾶλλον ἐκλεπτεν ιδέας εὕρισκεται πολλαχού. Ἀναφέρεται που, ὅτι ὁ Φόσκολος, ἰδὼν ἐν τῇ οἰκίᾳ κόμητός τινος τὸν Μόντη, πλήρη παρασημῶν, ἀνέκραξε: φεῦ! εἰς τοὺς χρόνους τοῦ σκότους καὶ τῆς βαρβαρότητος ἐκρέμων τοὺς κλέπτας εἰς τοὺς σταυροὺς, σήμερον! «κρεμοῦν τοὺς σταυροὺς εἰς τὰ στήθη τῶν κλεπτῶν,» καὶ ἀλλαχού ὅτι ἡ μετάφρασις τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν Ἰταλικὴν τὴν ὅποιαν ἐδημοσίευσεν ὁ Μόντης, δὲν ἦτο ἰδικιὸν του ἔργον, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ὃ εἶχεν ὑποσχθεῖ τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς του, ἐὰν τῷ ἔδιδε τοιαύτην τινὰ μετάφρασιν, διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Μόντης, «ὁ ἀπαταιῶν τῶν μεταφραστῶν τοῦ Ὀμήρου.» Ἐν τούτοις λέγει ὁ Ῥόννας ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἀνθρώποι οἵτινες (ὅταν γνωρισθῶσιν εἰς τὸν πλησίον) δύνανται νὰ διατηρήσουν ζωηρὸν τὸν πρῶτον ἐμπνευσθέντα ἐνθουσιασμόν, διότι ἀυξάνοντες ἐν τῷ πνεύματι μας, τὴν ὀξύνηαν ἀτόμου τινός, ἀποδίδομεν αὐτῷ οὐ μόνον τὰ πραγματικὰ προτερήματα, ἀλλὰ πλεῖστα ὅσα ἀπονεμόμενα ὑπὸ τῆς φαντασίας μας, τούτων ἐξαφανίζομεν, ἀφυπνίζουσιν ἐν ἡμῖν καταφρόνησιν, ὅταν θελήσωμεν νὰ τὰ θέσωμεν ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν τῆς ἀληθείας. Ὁ Πέλικος ὑπῆρξεν ἐπίσης τὸ παιγνίον τῆς ἀνθρωπίνης ταύτης ἀδυναμίας, δὲν ἠνόησεν ὅτι οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ μέθοδος τῆς ποιήσεως τοῦ Μόντης, τὰ ἔργα του, ἅτινα ἔμειναν ἢ δόξα τῆς φιλολογίας μας, δὲν ἦσαν οἱ συλλεχθέντες ἐκείνοι στίχοι (cantoni), αἱ συλλογαὶ ἐκείναι, ὡς ἐκείνος ἐπίστευε, καὶ ὅτι διὰ τοῦ ἐξαισίου ἐκείνου ἕμου εἰς τὸν θάνατον τοῦ Οὐγγου Βαννοβίλλ (Ugo Vanoville) ἤναψεν ἐκ νέου εἰς ὅλων τῶν Ἰταλῶν τὰς φρένας, τὸν ἔρωτα καὶ τὸ σέβας πρὸς τὸν Δάντην. Ἡμεῖς ὅμως φρονοῦμεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀναξιοπρεπὲς διὰ τὸν ἐξόχον τῆς Ἰταλίας ποιητὴν καὶ ὁ Πέλικος εἶχε δίκαιον νὰ ἐπαινέσῃ

μὲν τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ποιητοῦ τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ διδασκάλου του, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον παρ' αὐτῷ. Ἄφεις τὸν Μόντη ὁ Πέλικος, προσεκολλήθη εἰς τὸν τραχὺν Φόσκολον. Καὶ τοι ὅμως δυσχεστετηθεὶς μὲ τὸν Μόντη οὐδέποτε ἠθέλησε, κολακεύων τὸν Φόσκολον νὰ ὑβρίζῃ αὐτόν, καὶ νὰ συνδαυλίξῃ οὕτως εἰπεῖν, τὴν μεταξὺ των ἔχθραν, ἀλλὰ διὰ τῆς γλυκύτητος τῆς συμπεριφορᾶς του, συμβιβάζων ἀμφοτέρους, ἂν δὲν ἠδυνήθη νὰ τοὺς συμβιλιώσῃ, ἠδυνήθη ὅμως νὰ μετριάζῃ τὸμῶσός των.

Ὡς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον, οὐδὲ πλησίον τοῦ Φοσκόλου εὗρεν ὁ δυστυχῆς Πέλικος, ὅ,τι ἐρρόνει ὅτι θὰ εὕρῃ. Ἐν τούτοις, καὶ τοι ἐπ' ὀλίγον διετέλεσε μαθητὴς των, ἀναλύοντες τὰ ἔργα του, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν δύο αὐτῶν ποιητῶν ἀπέβη καρποφόρος, θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ποιήματά του τὴν λεπτότητα ἐκείνην τῶν ἐνοιῶν, τὴν ὡραίαν κατάταξιν τῶν λέξεων, τὰς δροσερὰς εἰκόνας ἃς εὕρισκει τις καὶ εἰς ὑψηλὸν μάλιστα βαθμὸν εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Μόντης, ἀρ' ἑτέρου δὲ, εἰς τὰ φιλοσοφικὰ του ἔργα, θὰ εὕρωμεν τὴν ὑψὴν τοῦ Φοσκόλου οὐδεμίαν λέξιν περιττή, οὐδεμίαν ἰδέαν σφαλερὰ, τὰ πάντα, τὰ πάντα ἔχουσι θαυμασίως, γλώσσα βέουσα, ἰδέαι ὑψηλαὶ καὶ ἀρχαὶ ἀληθῶς φιλοσοφικαί. Ἡ ἀπὸ τῆς σμύλης τῶν κριτικῶν οὐδὲν εὕρισκει ἐν αὐτοῖς μεμπτόν.

(Ἐπειτα συνέχεια.)

ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον Ζ'.)

Ὡς ὅλοι οἱ δυστυχεῖς καὶ οἱ πάσχοντες ἐλπίζουν ὅτι μὲ τὴν ἀλλαγὴν τόπου θὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτοὺς ἡ τύχη καὶ ἡ ὑγεία, οὕτω καὶ ὁ Τάσος ἐπανακάμψας μετὰ πολυετῆ ἀπουσίαν εἰς τὴν γενέθλιον γῆν τοῦ Σορρέντου καὶ ζῶν μεταξὺ τῶν προσφιλεστέρων αὐτῷ ὄντων καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ὅπου ἐγεννήθη, ἄμα δὲ ἀπολαύων τῶν τρυφεροτέρων περιποιήσεων, ἠλπίζεν ὅτι θὰ ἐπανεύρῃ καὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν

πρώτων του ἑτῶν, τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματός του, τὰ ὅποια ἀπώλεσεν ἅμα ἐκείθεν ἀνεχώρησε. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπὶ μικρὸν ἢ ταραχὴ του κατηνύσθη καὶ πᾶσα ὑπόψια καὶ φόβος ἀπέστησαν ἐκ τοῦ νοός του, λησμονηθέντες ὑπὸ τῶν θωπειῶν, περιποιήσεων καὶ σχεδὸν τῆς λατρείας μεθ' ἧς ἐπλήρου τὸν ἔνδοξον ἀδελφόν της ἡ Κορνηλία, καὶ ὅτι πολὺ συνήργησεν εἰς τὴν λανθάνουσαν ταύτην καταπράξιν τῶν παθῶν του. Ἄλλ' ἐπὶ μικρὸν διήρκεσεν ἡ εὐτυχὴς αὕτη κατάστασις τοῦ Τορκουάτου.

Ἡ ἐν Σορρέντω ἀπομύθωσις του, παλαιὰς καὶ ἴσως ἐπουλωθείσας ἀνέξεσε πληγὰς, διότι ἀρ' ἑνὸς ἢ ἀνάμνησις τοῦ ἐν ἐξορίᾳ ἀποθανόντος πατρός του, ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σίστου πολυπαθὴς θάνατος τῆς ἀτυχοῦς μητρός του, πηγαίσης, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῶν δακρύων της, ἢ ὄχι τόσον εὐδαίμων κατάστασις τῆς χήρας ἀδελφῆς του ἢν ὑπερηγάπα, ἢ ἰσὺ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός του καὶ τοῦ τόπου ἐνθα ἀπῆλθαι τὰς εὐτυχστερας σπιγγὰς τοῦ βίου του πλησίον τῶν προσφιλῶν γονέων του, ἀρ' ἑτέρου τὸ δίδομεν πάθος τῆς δόξης καὶ τοῦ ἔρατος τὰ ὅποια οὐδ' ἐπὶ σπιγγὴν ἀπεχωρίζοντο τὸ ποιητικὸν καὶ φρίσσον πνευμά του, κατεκάλυψαν πάλιν τὴν ἐσκοτισμένην καὶ πάντοτε πρὸς ὑποτροπὴν βέπουσαν ἀπηνῆ φαντασίαν του, πρὸς τούτοις ἢ ἐνθύμωσις τῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων του, τὰ ὅποια εἰς ἀνάγκης εἶχεν ἐγκαταλείψει εἰς Φερράραν, ἐπέσυρον ἐκεῖ τοὺς διαλογισμούς του. Πᾶσα προσπάθεια ἐκ μέρους τῆς ἀδελφῆς καὶ τῶν συγγενῶν του πρὸς ἀποσόδησιν τῶν τοιούτων σκέψεων, ὡς καὶ πᾶσα προσπάθεια τοῦ ν' ἀκολουθήσῃ ἰατρικὴν θεραπείαν, ἀπέβησαν ἀκαρποί. Ἐπεθύμει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Φερράραν, καὶ ἐκεῖ ἦτο μόνον ὁ νοός του, περὶ αὐτῆς ἐπεθύμει νὰ τῷ ὀμιλήσῃ, ἂν δὲ τις τῷ ἔκαμνε ἄλλαν ὀμιλίαν ἦτο ἐχθρὸς του, ἀνεμνησθετο τὰς ἐκεῖ φιλοσοφικὰς καὶ ποιητικὰς διατριβὰς τὰς συναναστροφὰς καὶ ἐπισήμους ἐορτὰς εἰς τὰ ὅποια πάντα αὐτὸς διέπερπεν ἐν τῷ σοφῷ, οὕτως εἰπεῖν, ἐκείνῳ ἀνακτόρῳ, ἐπεθύμει λοιπὸν ἐκεῖ νὰ ἐπανέλθῃ, λησμονῶν πάντα ὅσα ἐκεῖ ὑπέστη.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις καὶ ἡ φλογερὰ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Φερράραν τὸν ὤθησαν, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀδελφῆς του, νὰ γράψῃ πρὸς τὴν Λεονώραν καὶ πρὸς τὴν Δούκισσαν τοῦ Οὐρβίνου παρακλῶν αὐτὰς θερμότατα νὰ μεσολάθῃσιν παρὰ τῷ δουκὶ ὑπὸ ὁποίους δῆποτε ὄρους καὶ ἂν ἤθελεν, ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς Φερράραν, ὅπου ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελεν ἐπανεῦρει τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐτυχίαν του. Μόνη ἡ Λεονώρα μετὰ πολὺν καιρὸν, τῷ ἀπήντησε μὲ τὴν ἀποθαρρυντικὴν ἐκείνην τρυφερότητα, ἥτις ἀντὶ νὰ εὐχαριστῇ καὶ ἐνθαρρύνῃ, ἀπελπίζει μᾶλλον ἀλλὰ ἐν ταῦτ' ὅν ἐγκαταλείπει ἐκείνον ὃν ἀπελπίζει.

Ἡ σιωπὴ τοῦ Δουκὸς καὶ τῆς Δούκισσας τοῦ Οὐρβίνου παρ' ἧς ἤλπιε πολὺ τὸν ἔφερον εἰς κατάστασιν σχεδὸν ἀπογνώσεως, ἢ δ' ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς Φερράραν τὸν ἐδυσάνειε φρικωδῶς, δι' αὐτὸν ἦτο ὁ ἀπηγορευμένος καρπὸς ὃν μὲ πᾶσαν θυσίαν ἀπεφάσισε νὰ ἀπολαύσῃ. Οὐδὲν ἐμπόδιον κατόρθωσε νὰ τὸν κωλύσῃ ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ του, αἱ προσπάθειαι τῆς ἀδελφῆς του καὶ τῶν συγγενῶν του προβλεπόντων δεινὰ δι' αὐτὸν καὶ καταβαλλόντων ὅλα τὰ μέσα ὅπως τὸν ἀποστρέψωσι δὲν ἔσχυσαν ποσῶς νὰ τοῦ μεταλλάξωσι τὴν γνώμην, ἀναχωρεῖ λοιπὸν τοῦ Σορρέντου, παρὰ τὰς δεήσεις καὶ τὰ δάκρυα τῆς ἀδελφῆς του, καὶ μεταβαίνει εἰς Ῥώμην ὅπου ταῖς παρακλήσεσι πολλῶν φίλων οἵτινες κατ' ἀρχὰς προσεπάθησαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσι καὶ τῇ βοήθειᾳ αὐτοῦ τοῦ πρέσβεως τοῦ Δουκὸς Ἀλφόνσου, Καρδινάλιου Ἀλβάνου, κατορθῶναι νὰ τῷ ἐπιτραπῇ ἢ ἐπάνοδος καὶ τῷ ἀποδοθῇ ἡ ἀρχαία του θέσις παρὰ τῷ δουκὶ, δὲν ἔτυχεν ὅμως καὶ τῶν λοιπῶν δεξιώσεων καὶ τιμῶν ἃς ἀπῆλθαισεν ἄλλοτε, τῷ ἀπηγορευθῆ παρὰ τούτοις ἢ εἰσοδος παρὰ ταῖς ἡγεμονίαι καὶ κάπως τὸν ὑπέβλεπον οἱ αὐλικοί, πρὸ πάντων δὲ τὸν ἠνώχλησεν ἡ ἀρχαία τοῦ Δουκὸς πρὸς ἀπόδοσιν τῶν χειρογράφων τῆς Ἀπαλ. Ἱερουσαλήμ, τὰ ὅποια ὁ Δούξ κελῶς εἶχε φυλάξει καὶ δὲν τῷ ἀπέδιδε, φοβούμενος μήπως ἐν τῇ καταστάσει ἐν ἣ εὕρισκετο τὸ λογικόν του, τοῦ ἐπέλθῃ ἢ ἰδῆν νὰ τὰ καταστρέψῃ.

Μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ ὅλα ταῦτα ἄτινα ἐφρόνει ὅτι ἐπίτηδες τῷ ἔκαμνον διὰ νὰ τὸν ἐξευτελίωσι καὶ γελῶσι μετ' αὐτοῦ, πλήρης δὲ ἀπελπισίας καὶ ἀγανακτικῆς ἀφίει ἐκ δευτέρου κρυφίως τὴν αὐλὴν τῆς Φερράρας, κακουχούμενος δὲ καὶ κατατρυχόμενος ὑπὸ πολλῶν δυστυχιῶν καταφεύγει εἰς τὸν Δούκα τῆς Μαντουῆας πάλαι προστατεύσαντα καὶ ὑπηρετηθέντα ὑπὸ τοῦ πατρός του, ἀλλ' εὗρεν ἀποθόντα τὸν γέροντα Δούκα, ὁ δὲ νεαρὸς Δούξ, ὑπεδέχθη μὲν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ τιμῶν τὸν Τορκουάτον, πλὴν δὲν ἠγνόει ποσῶς ποίων περιποιήσεων καὶ προστασίας εἶχεν ἀνάγκην.

Ἡ ἀνέχεια εἰς ἣν περιέπεσεν εὐρισκόμενος εἰς Μαντουᾶν ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ εἰς τοὺς Ἑβραίους ἀντὶ εὐτελεστάτου ποσοῦ τὸν πολύτιμον καὶ ἐξαισίον καλλονῆς δακτύλιον, ὃν τῷ εἶχε δωρήσει ἡ Δούκισσα τοῦ Οὐρβίνου. Τὸ ποσὸν ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τῆς πωλήσεως ταύτης, τῷ ἐχρησίμωσεν ἵνα μεταβῇ εἰς Βενετίαν, κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1578 ἐνθα πολλῶν τιμῶν καὶ περιποιήσεων ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ πρέσβεως τοῦ Φραγκίσκου τῶν Μεδίκων πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἔγραψε καὶ ἀξιολύμαστον ὄδη.

Μὴ εὐχαριστήσας καὶ εἰς Βενετίαν, ἐγκαταλείπει καὶ ταύτην καὶ συρόμενος μᾶλλον καὶ φέρων τὰ ἐν τῇ πολυπαθεῖ καρδίᾳ του ἀναβράζοντα πάθη, ἀπεργεῖται εἰς τὰς χώρας τοῦ Δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου, συζύγου τῆς Λουκρητίας, ὅστις ὑποδέχεται καὶ δεξιούται μετὰ πολλῆς εὐγενείας καὶ χαρᾶς τὸν ἀρχαίον καὶ ἐνδοξόν φίλον του, πλὴν καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ παρὰ τῇ ἀδελφῇ του σμικρὸν μόνον ὤφελήθη τῆς καλῆς του Μοίρας, ἥτις τὸν ὠδήγησεν ἐκεῖ.

Καταφερόμενος σχεδὸν ἐναντίον ἑαυτοῦ καὶ ἀγνοῶν καὶ αὐτὸς τὸν λόγον ὅστις τὸν παρεκίνει νὰ μὴ εὐχαριστῆται εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον καὶ πλησίον ἐκείνων οἵτινες τὸν ἠγάπων καὶ ἐφρόντιζον νὰ τῷ ἐπαναφέρωσι τὴν υγίειαν καὶ τὸν καταστήσωσι πάλιν εὐτυχῇ καὶ ἀποφεύγων τὰς ἀδελφικὰς περιποιήσεις καὶ φροντίδας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὃ εἰδείκνυον ὅτε Δούξ καὶ ἡ Δούκισσα τοῦ Οὐρβίνου, ὑπεκφεύγει ἀπαρατήρητος καὶ ἄνευ οὐδε-

μῆς εἰδοποιήσεως τῶν ἀνακτόρων τοῦ Δουκὸς νύκτα τινὰ διατεθημένος νὰ ζητήσῃ προστασίαν καὶ ἄσυλον παρὰ τοῦ Δουκὸς τῆς Σαβοΐας Καρόλου Ἑρμανουήλ, ἐναντίον ἐχθρῶν μόνον ἐν τῇ πασχούσῃ φαντασίᾳ του ὑπαρχόντων.

Τὸ ταξίδιον τοῦτο ἐκτελεῖ ἄνευ ὄβολου ἐν τῷ θυλακίῳ, πεζῇ καὶ σχεδὸν ἄνευ ἐνδυμάτων, φθάνει δὲ εἰς τὰς πύλας τοῦ Τουρίνου, κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς πείνης, γυμνόπους καὶ μὲ κατεριπομένα καὶ κατεσθαρμένα ἐνδύματα ἐκ τοῦ δρόμου, εἰς τοιαύτην δ' εἰληνὴν κατάστασιν ἦτο, ὥστε οἱ σκοποὶ ἐκλαβόντες αὐτὸν διὰ παράφρονα ἢ κακοῦργον προσποιούμενον, ἠμπόδισαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν. Καταρώμενος τὴν τύχην του καὶ τοὺς ἀνυπάρχτους ἐκείνους ἐχθροὺς οὗς ἡ φαντασία του ἐπλασε καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποχωρισθῇ καὶ κατηρημένος ἐνεκα τῶν ὕβρεων τῶν φρουρῶν καὶ τῆς ἀξιολυπῆτος θέσεώς του, ἀπομακρύνεται τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, ἀγνοῶν ποῦ νὰ διευθυνθῇ, ἀγαθῇ τύχῃ ἐνεθυμήθη τὸ μοναστήριον τῶν Καπουσίνων, ἔξω τῆς πόλεως εὐρισκόμενον καὶ ἐκεῖ διευθυνθεὶς τυγχάνει ἀσύλου διὰ τὴν νύκτα, ἅμα δὲ εἰσῆλθε ἀναγνωρίζεται ὑπὸ λογίου τινὸς φίλου καὶ θαυμαστοῦ του προσκληθέντος ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ κώδωνος τῆς μονῆς διὰ τὸν ἐσπερινόν τοῦτον ἄλλοτε εἶχε γνωρίσει εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Φερράρας. Οὗτος τὸν λαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν του κατορθώνει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ὅπου μετὰ τὰς ἀναγκαίας βοηθείας καὶ περιποιήσεις καὶ ἀφοῦ τὸν ἄφησε ἡσυχον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διὰ ν' ἀναπαυθῇ, τὸν παρουσιάζει εἰς τὸν μαρκήσιον Φίλιππον δ' Ἔστε καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του Μαρίαν θυγατέρα τοῦ Δουκὸς τῆς Σαβοΐας.

Ἡ εὐλοκρὴς φιλοξενία καὶ ἡ προθυμία ἣν εἰδείξαν οἱ φίλοι καὶ ζηλωταὶ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν λογίων ἡγεμόνες οὗτοι, ὅπως εὐχαριστήσωσι καὶ καυσηχάσωσι τὸν ἀτυχῇ καὶ ἀνάξιον ἑαυτὸν ἀλλ' ἐνδοξόν ποιητὴν, ἦσαν μοναδικαὶ καὶ πρωτότυποι. Μάλιστα δὲ ὁ Δούξ Κάρολος τῷ προσέφερε θέσιν εἰς τὴν αὐλὴν του, ἀνάλογον ἐκείνης τὴν ὁποίαν κατεῖχεν εἰς Φερράραν καὶ κατ'

ἀρχὰς μὲν τὴν ἐδέχθη, ὕστερον ὁμῶς τὴν ἀπέρριψε, τρεφόμενος πάντοτε ὑπὸ ἐλπίδων ἐπιστροφῆς εἰς Φερράραν ὅπου εἶχε διέλθει τὰς εὐτυχιστέρας στιγμὰς τοῦ βίου του καὶ ὅπου μεθ' ὅλας τὰς δυσαρκεσίας ὅπου εἶχεν, ἐπεθύμει νὰ βιώσῃ καὶ τὰς τελευταίας του ἡμέρας. Εἰς Φερράραν πάντοτε κηχαριστεῖτο νὰ νομίζῃ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπανεύρῃ τὴν γαληνὴν τοῦ πνεύματός του ἣν πρὸ πολλοῦ εἶχε χάσει.

[Ἀκολουθεῖ.]

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ

ΜΑΣΩΝΟΥ.

Χρόνον πολὺν πρὸ τοῦ Ἀσχυμῶλου, τούτεστι πρὸ τοῦ 1646 ἔτους, οἱ μεμνημένοι τῶν ἀρχαίων μυστηρίων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ διατηρῆσαι τὰς διδασκαλίας των, ἠνώθησαν μετὰ τῶν πρακτικῶν τεκτόνων, καὶ ἐδοθήθουν αὐτοῖς εἰς τὰς συνειλεύσεις των, δι' ὅλων τῶν μέσων, ἅπερ ἐχορήγει ἡ φυσικὴ καὶ πολιτικὴ αὐτῶν θέσις· καὶ διὰ τὰς ἀδελφικὰς συναθροίσεις, διέθετον τὸ ἐνδιαίτημα τῆς τῶν τεκτόνων ἀδελφότητος, μὴ διεγείροντες οὕτω τὰς ὑπονοίας τῶν ἀρχῶν. Ἀσχυμῶλος, ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τῶν σοφῶν τυπικῶν, δεκτὸς γενόμενος εἰς τὴν ἀδελφότητα ταύτην, εἰργάσθη ἐπομένως μετὰ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τὰς ἀθεμίτους αὐτῶν μυστικὰς συνειλεύσεις, τοσοῦτον συσχετιζόμενος πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν Στουαρτῶν πολιτικῆν των, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς νέας τάξεως, ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μυστηρίων βασιζομένης, ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς ὁποίας ἐξώθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς ἐργάτας τέκτονας, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἠδύνατο ἀπροκαλύπτως καὶ ἀκινδύνως νὰ διαδώσῃ τὴν νέαν ταύτην τάξιν, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου ἐμελλε νὰ κατάρξῃ τῆς σφαιράς. Τοῦτο ἐγένετο ἐν Λονδίῳ τὴν 24 Ἰουνίου τοῦ 1717. Ἄλλ' ἵνα μὴ δώσωσιν ὑπονοίας εἰς τοὺς ἀρχοντας, ἐξηκολούθησαν νὰ συνέρχωνται ὑπὸ τ' ὄνομα free masons, ἐλεύθεροι τέκτονες (μὴ ὑποκεί-

μενοι εἰς φόρους), ὅπερ δὲν ἔχει ἀκριβοῦς τὴν ἐννοίαν τοῦ γραμμασῶνον.

Κατὰ τὸ 1725, οἱ Ἄγγλοι μασῶνοι, ὀπαδοὶ τοῦ *μηστήρος*, ἴδρυσαν ἐν Παρισίοις, τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἀρχῇ, δύο λέσχας, ἐπενεγκούσας καρποὺς καὶ εὐρούσας μιμητάς. Ἡ ὕλικὴ Μασωνία δὲν ἤθελεν ἐπιτύχει ἐν Γαλλίᾳ, ὅσον τ' ὄνομα ἐλεύθερος τέκτων· καὶ ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα μετεμορφώθη, θὰ ἦτο μέγιστον σφάλμα εἶναι δὲν ἐτροποποιεῖτο ἡ ἐπωνυμία καὶ δὲν ἐγένετο δεκτὴ ἡ εὐτυχὴς λέξις *γραμμασῶνος*.

Ἄ'Ο τίτλος οὗτος, τοσοῦτον συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ αἰσθανθῶσι τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς ἐκ τῆς νέας συστάσεως ἐπιβαλλομένης ἐκπολιτιστικῆς ἀρχῆς, ὥστε αἱ γαλλικαὶ λέσχαι ἀπέρριψαν τὴν γελοίαν ταύτην ματαιότητα τῶν δημοσίων πομπῶν, ἐγκαταλειφθεισῶν εἰς τὰς τῶν τεχνιτῶν συναθροίσεις, καὶ αἰτινες δὲν ἀπῆλθον τὴν παραδοχὴν των ἢ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν πρώτων λίθων τοῦ δημοσίου οἰκοδομήματος, τελετῶν ὅπως ξένων πρὸς τὰς τῶν τυπικῶν καὶ τῶν τούτων σκοπῶν, ἐκτὸς μόνον ἂν πρόκειται περὶ ἀνεγέρσεως οἰκοδομῆς δι' ἐξόδων τοῦ τάγματός, πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ καὶ ἵνα παρ' αὐτοῦ ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν. Ὁ Γάλλος ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι περὶ οὐδενὸς τοίχου οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου προὔκειτο παραδεχόμενος τ' ὄνομα τοῦ Φραγμασῶνου, ἀλλ' ἐνόησεν ὅτι ἐμμεῖτο τῶν μυστηρίων, κεκαλυμμένων ὑπὸ τ' ὄνομα τῆς Φραγμασωνίας, καὶ ἦτις μόνον ἐξακολούθησι ἢ ἀνανέωσις τῶν παλαιῶν μυστηρίων ἠδύνατο νὰ ἦναι, ἐγένετο τέκτων τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Ἀμφίωνος. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι μεμνημένοι ποιηταί, ἐμιλοῦντες περὶ τῆς θεμελιώσεως μιᾶς πόλεως, ἐνόησαν τὴν ἵδρυσιν μιᾶς διδασκαλίας. Οὕτως ὁ Ποσειδῶν, θεὸς τοῦ λογικῆς, καὶ ὁ Ἀπόλλων, θεὸς τῶν ἀποκρῦφων, παρουσιάσθησαν ὡς τέκτονες παρὰ τῷ Λαομέδοντι, πατρὶ τοῦ Πριάμου, ἵνα τὸν βοηθήσωσιν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῆς πόλεως τῆς Τρωάδος, δηλαδὴ εἰς τὸν κανονισμὸν τῆς τρωαδικῆς θρησκείας. Οὕτως ὁ Ἀμφίων, διὰ παρομοίας ἀληγορίας, ἤγειρε τὰ τεῖχη τῶν Θεβῶν,

μὲ τοὺς ἤχους τῆς λύρας του, συμβόλου τῶν νόμων (*orthodoxie maçonn.*, σελ. 8 καὶ 44).

Πρὸς τούτοις ἀναμνησθῶμεν ὅτι τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ Ἑλευσίνεια μυστήρια, οἱ νεόφυτοι ἐπεπάζοντο μὲ γύμνον, δι' οὗ οἱ Τιτᾶνες ἐκαλύφθησαν, ἵνα μεταμφιεσθῶσιν, ὅταν ἐρόνευσαν τὸν νέον Ἰακχον.

Ὁ καλύπτων τ' ὄνομα τῶν μασῶνων πέπλος, ἵνα παραστήσῃ τοὺς συμβολικοὺς ἐργάτας ἢ τοὺς ἰδρωτὰς τῆς διδασκαλίας, δὲν εἶναι λοιπὸν σύγχρονος, καὶ, ἐὰν διατηρήθῃ, τοῦτο ἐγένετο ἕνεκα τῶν εὐφυῶν καὶ ἠθικῶν ἐρμηνειῶν, αἰτινες κατέστησαν συμβολικαὶ διὰ τῶν διαφορῶν ἐργαλείων τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν.

[Ἐκ τῶν τοῦ J. M. Ragon.]

ΒΡΑΧΕΙΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ ΤΕΛΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

(Συνέχεια τῆς φυλῆς ΣΤ' καὶ τέλος.)

Τὰ κυριώτατα τῶν τοῦ Πλάτωνος παραδόξων ἐν ταῖς ἐμπροσθεν ἐξηγήσαμεν. Διὰ πάντων τούτων ἐσκόπει ὡς εἶδμεν ὁ φιλόσοφος νὰ θεραπεύσῃ τὰς κακίας αἰτινες ἐν τοῖς ἑαυτοῦ χρόνοις ἐπιπολάζουσαι, πλεῖστον καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πολιτείαν ἐλυμαίνοντο. Ἀλλὰ καὶ τοὶ ὑπὸ τῶν αἰτίων τούτων ἐκινήθη εἰς τὸ νὰ προβάλῃ τὰς γνώμας ἐκείνας καὶ ἐν αὐταῖς ἐξ ὑγιῶν τιμῶν ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν ὠρμάτο, ὁμῶς ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ ἐκθέσει ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς κινούμενος θερμότητος τῆς ἑαυτοῦ φαντασίας εἰς ἔσχατά τινα παρεσύρθη, ὧν ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων οὐδεμίᾳ χρῆσις καὶ ὠφέλεια δύναται νὰ υπάρξῃ. Καὶ ἐν τούτῳ θαυμαστὴ ὁμοιότης ὑπάρχουσα φαίνεται μεταξὺ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ φιλοσόφου τοῦ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐπὶ παραδοξολογίᾳ διασήμου I. I. Ρουσσῶ. Ἰακχῶς ἑκάτερος προσέβαλε τὰς διεστραμμένας τῶν χρόνων αὐτοῦ δοξασίας ἐν τῇ

ἠθικῇ, τῇ θεολογίᾳ, τῇ παιδαγωγικῇ, τῇ πολιτικῇ. Καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ διαυγεστάτου πνεύματος καὶ τῆς ὀξύτατης φαντασίας ἐκ τοῦ κόσμου, ὃν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν βλέπομεν, ἀνίπτατο εἰς ἐκεῖνον, ὃν διὰ τῆς διανοίας μόνον θεωροῦμεν. Ἐκάτερος ἐξετίθει τὰς ἑαυτοῦ γνώμας καὶ τὰ δόγματα, βοηθούμενος ὑπ' εὐγλωττίας ἀληθῶς ἀπαραμίλλου καὶ ὑπὸ θεοῦ τινὸς ἐνθουσιασμοῦ κατεχόμενος, ὃν ἔτι καὶ νῦν τὰ συγγράμματα αὐτῶν ἀποπνέουσι. Καθὼς ὁ ἥλιος διὰ τῆς λαμπρότητος τοῦ φωτός αὐτοῦ πᾶν χρῶμα λαμπρύνει καὶ ἐρασμιοτάτην αὐτῷ περιάπτει στιλπνότητα, οὕτως ὁ νοῦς καὶ τὸ δαιμόνιον ἐκεῖνο πνεῦμα ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἑκατέρου κεχρῆμένον, διὰ τῆς οὐρανίας αὐτοῦ θερμότητος εἰς τὰς γνώμας προσπνέει θαλερότατα καὶ ζωὴν καὶ θαυμαστὴν τινα χάριν αὐτὰς περιβάλλει. Ἡ δὲ εὐγλωττία αὐτῆ ἑκατέρου θέλγει καὶ κατακλεῖ τὸν ἀναγνώστην τὸ μὲν διότι τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο τοῦ λόγου ῥέυμα πηγάζει ἐκ στήθους ἐν ᾧ ἀκήρατος θάλλει ὁ ἔρος τοῦ ἀληθοῦς καὶ ἡ θερμότης ἐπιθυμίας τοῦ καταστήσαι εὐδαιμον τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ δὲ διότι ἑκατέρου φιλοσόφου ἡ μούσα οἰνοῖ θίασον ἐπάγεται τὰς χάριτας πάσα, ὥστε οὔτε ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος, οὔτε ἐν τῇ Γαλλικῇ τῶν τοῦ Ρουσσῶ ὑπάρχει τι μᾶλλον ἐπαφροδίτον. Ἀλλὰ ἀμφοτέραι αὐταὶ αἱ ἀρεταὶ ἐγένοντο εἰς ἑκάτερον πηγὴ κοινῆς πλάνης, διότι πρῶτον μὲν ἕνεκα αὐτῆς ἐκείνης τῆς σπουδῆς τοῦ ν' ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν εὐφραδειαν ἑκάτερος φαίνεται παρεκτραπείς τοῦ ἀληθοῦς, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ ἐν μέσῳ κεῖται ἐπίσης ἀπέχον τῶν δύο ἐναντιῶν ἀκρῶν. Ἀλλ' οὗτοι εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν παραδοξολογίας τινὸς καὶ καινοτροπίας τὸν τύπον νὰ ἐπιβάλωσιν ἐσπούδαζον. Ἐπειτα ἡ μεγίστη ἐκείνη τῆς φαντασίας ἐξάψις ἥτις ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις ὑπῆρχε συνδεδεμένη μετὰ μεγίστης πάλιν πνεύματος διαυγείας, οὐχὶ σπανίως πέραν τῆς χώρας τοῦ ἀληθοῦς ἀποτρέπουσα συνήραζεν εἰς τὴν χώραν τῶν κενῶν πλασμάτων. Ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἐξάψεως τῆς φαντασίας παραχθέντες,

θεωροῦσι τὰ πολιτικά καὶ ἠθικά καθεστῶτα τῆς ἐαυτῶν ἐποχῆς μόνον ὑπὸ τὴν κακὴν καὶ πλημμελῆ αὐτῶν ἀποψιν. Τὰ δ' ἐλαττώματα παντὸς πράγματός περὰ τοῦ ἀληθοῦς διὰ τοῦ λόγου ἀυξάνουσι καὶ δεινοῦσι καὶ ἀδίκως ἀποβάλλουσι παντάπασιν ἐκεῖνο, ὅπερ προτιμότερον καὶ δικαιοτέρον ἦτο νὰ ἐλέγχωσι καὶ ἐπανορθῶσι καὶ τούναντίον τῶν ἐαυτῶν δογμάτων, δι' ὧν θέλουσι νὰ θεραπεύσωσι τὰς κακίας τοῦ αἰῶνος αὐτῶν μόνον τὴν καλὴν ὄψιν σκοποῦσι, παραβλέπουσι δὲ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν ἂν καὶ βαρύτερα καὶ πλείονα τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῶν δύνανται νὰ προκύψωσιν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ. Ἴνα δὲ καθολικὴν τινα γνώμην περὶ τῶν πολιτικῶν παραδόξων τοῦ Πλάτωνος ἔχωμεν, νομίζω ἐνταῦθα ἀναγκαῖον νὰ προσθέσω γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις. Ἐπειδὴ ἡ τοῦ Πλάτωνος πολιτεία ἔχει ἰδιαίχοντά τινα νόμιμα κοινὰ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πολιτείαν, διὰ τοῦτο καὶ ἐλαττώματά τινα ἔχει κοινὰ πρὸς ἐκείνην, εἰς τὰ ὅποια, ὡς ἡ ἱστορία διδάσκει, ὑπόκεινται πάντα τὰ ἔθνη ὅσα διὰ μοναδικῶν τιῶν καὶ ἰδιαίχοντων νομίμων ἐγένοντο ἐπιφανῆ· καθόσον αἱ ἀρεταὶ αὐτῶν, οὐσα μᾶλλον μεμηχανημένα ἢ πρὸς τὴν φύσιν σύμφωνοι, δὲν διήρκεσαν ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἀλλὰ διαστραφεῖσαι μεγαλύτερων μάλιστα ἠθῶν διαρροῶν παρήγαγον, καὶ τούτου παράδειγμα λαμπρὸν παρέχουσι ἡμῖν οἱ Σπαρτιῆται. Ἀναμφισβήτητον εἶνε ὅτι ἐκ τοιούτων ἰδιαίχοντων ὅλων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν θεσμῶν προκύπτει τὸ μέγιστον κακὸν ὅτι ἡ τοιαύτη πολιτεία εἶνε διακεχωρισμένη πασῶν τῶν ἄλλων. Διὰ τοιούτου δὲ διαχωρισμοῦ οὐδαμῶς ἐπιτυγχάνεται ὁ ἱερός σκοπὸς τοῦ εὐεργετήσαι καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τελειοποιήσαι ἅλλο τι τῶν ἔθνων· διότι τοιοῦτοτρόπως παντάπασιν θὰ στερεώσωσιν αἱ ἀφρονάτατοι πηγαὶ ἐκεῖναι τοῦ φωτισμοῦ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τῶν ἠθῶν μορφώσεως, αἵτινες πηγάζουσι ἐκ τῆς ἐπιμιξίας μετ' ἄλλων ἔθνων καὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἀνθρώπων ἢ εὐδαιμονία ἐν στενοτάτοις ὁρίοις ἔσεται περικεκλεισμένη· τὸ δὲ μέγιστον ἢ τοσαύτη τῶν νομίμων καὶ ἠθῶν

τοιαύτης πολιτείας πρὸς ἄλλας διαφορὰς γίνεται αἷτια, ὥστε οἱ πολῖται αὐτῆς εὐκολώτερον νὰ περισταναται εἰς ἐριδα καὶ μάχην πρὸς τοὺς ἄλλους λαοὺς. Ὅθεν εἶνε φόβος μήπως διὰ τοιούτων ἰδιαίχοντων ὅλων νομίμων ἀποξενισθῶσι μᾶλλον ἀλλήλων ἢ συνδεθῶσιν· καὶ ὁ Κικέρων λέγει· οὐδὲν εἶνε τοσοῦτον λαμπρὸν, ὅσον ἢ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῶν σύνδεσις, καὶ τρόπον τινὰ τῶν συμφρόντων κοινωνία· καθόσον διὰ ταύτης τῆς ὁδοῦ φθάνει τις εἰς τὸ ἔσχατον τέλος παντὸς ἀρίστου νομοθέτου καὶ ἀρχοντος, — τὴν σωτηρίαν πάντων τῶν ἔθνων.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΤΑ ΞΕΝΑ

Δύο πουλάκια θλιθερά
Σ' ἓνα νησάκι κλαίει
Τὰ δάκρυά τους εἶν' ὁλοὰ
Μοιρολογοῦν καὶ λένε.

«Ἐπέσαμε εἰς τὸ νησί
Αὐτό, τὰ πρικραμένα,
Κάθε πουλί θὰ μᾶς μιῶν
Τὰ ἔρημα καὶ ξένα.

Τ' ἄλλα χαρούμενα πουλιὰ
Πετοῦν καὶ κελιδᾶνε
Καὶ μὲ τὸ τέρι στὴ φωλιὰ
Μ' ἐκεῖνο ξενοχτᾶνε.

Δὲν μᾶς ἀφήνουνε φαγῆ
Νεράκι κἂν νὰ πιῶμε,
Ἀρχίζουσι μάχη καὶ σφαγῆ,
Στὰ μάτι μᾶς ταιμποῦνε.

Σὰν ἔρημος στὴν ξενιτεία
Ποῦ ὄλοι τὸν μισοῦνε,
Καθόμαστε εἰς τὰ κλαδιὰ
Τὸν πόνο μας νὰ ποῦμε.

Μόνα σ' αὐτὴ τὴν ἐρημίᾳ
Θὰ ζήσουμε στὰ ξένα
Θὰ μᾶς ἰδοῦνε μιὰ βραδιὰ
Ἀντάμα πεθαμμένα.

ΒΑΚΧΙΚΑ.

ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΠΟΘΟΣ.

Χαῖρε βιβλίον
Εἰς τὸ γραφεῖον
Σὲ παραιτῶ.
Κρασί μου ἔλα,
Χρυσὴ βαρέλα
Σὲ δὲν πετῶ.

Χαῖρε μελάνη
Εἰς τὸ χαβάνι,
Μένε βαθεῖα.
Πλὴν ἔλα φῶς μου
Σὺ, ὦ! τοῦ κόσμου
Ἢ εὐμορφία.

Χαῖρε κονδύλι,
Καθεὶς ἄς στειλῆ
Στὸ καπελεῖο
Νάρθ' ἢ κανάτα
Νὰ κᾶνω νεῖκτα
Μ' αὐτὴν χωργιῶ.

Χαῖρε παιδεῖα,
Ἄνοησία
Δουλεῖά χρυσή,
Ἐλα ψυχὴ μου
Ἐλα μαζύ μου
Καλὸ κρασί.

Χαῖρε σχολεῖον,
Εἶσαι παιδίον
Κ' εἶσαι τρελλό,
Ἐλα κοντά μου
Στὰ βράσανά μου,
Κρασί καλό.

Α. . . .

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.

Δὲν μὲ λές, φίλε, τί κάνεις
ἀνωφέλευτα ποῦ χάνεις
καιρὸν τόσον σ' τὰ σχολεῖα
μὲ σωρὸν ἓνα βιβλία;
Μαθηματικὸς νὰ μάθης
θέλεις; ἔργου, πρὶν νὰ πάθης

Θὰ μᾶς ἰδοῦν τὰ δὺδ μαζύ
Στὸ κρύο παγωμένα
Θὰ μάθουν πῶς κανεὶς δὲν ζῆ
Στὰ ἔρημα τὰ ξένα.

Εἰς τὴν πατρίδα ἀνηρᾶ
Καὶ κάμποι καὶ λουλούδια,
Στὰ ξένα ὅλα πικηρά,
Ἵρφάνια τὰ τραγοῦδια.»

Ἐπύσανε τὸ γογγυσμὸ
Κ' ἐπέσαν παγωμένα,
Καὶ μ' ἓνα ἀναστεναγμὸ
Πεθάναν τὰ καυμένα.

Α. Ι. ΟΑΤΜΠΙΟΣ.

Η ΚΙΒΩΤΟΣ Η ΤΟ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ.

Θρηνήσατε τῆς Σμύρνης αἱ μητέρες,
τὰ τέκνα σας ἢ θάλασσα θωπεύει·
θρηνήσατε τῆς Σμύρνης αἱ μητέρες!
ὁ Ἄδης τοῦ; βλαστοῦς σας ἐποπτεύει.

Ὅπου χαρὰ καὶ γέλωτες καὶ λύρας μελωδία
ἀρὰς ἐκπέμπει σήμερον ἢ γῆ καὶ ὀλοῦζει·
πτωμάτων πρόκειται χαμαὶ δυσθεάτου σωρεῖα
ᾧ διαβάτα, κρύβηται, ὁ Χάρων γευματίζει!

Τριγμὸς ἀπαίσιος ἤχει, καὶ τῆς νυκτὸς τὰ σκότη
μακρόθεν σείει ἢ κραυγὴ ἐσχάτης ἀγωνίας
ἢ πόλις συνταράσσεται· ἄχ! ποῖα μήτηρ πρώτη
τὸ πρῶτον βέλος θὰ δεχθῆ φρικώδους ἀγγελίας;

Ἐλκύσατε τὰ σῖδηρα καὶ τὰς δοκοὺς ἐργάται!
— ποῦ εἶναι, θάλασσα κακή, ποῦ εἶναι ὁ πα-
(τῆρ μου; —
δακρύει ἀπειρόκακον παιδίον καὶ μυκᾶται·
οὐδὲ σαλεύει ἢ μορφὴ θαλάσσης ἀνοικτίρμου.

Ἀυγάζουσι πάλιν τοῦρανοῦ τὰ πάγχρυσά τὰ σήθη
οὐδὲ θεὸς τις ἤκουσε τὴν ὄραν τὴν μοιραίαν·
Κυλίει' εἰς τὸν ὄρμον τῆς ἢ κτίσις τὸν συνήθη
ὦ! κλαύσατε τὴν τύχην των, θνητοί, τὴν φρι-
(καλίαν!

Θρηνήσατε τῆς Σμύρνης αἱ μητέρες,
τὰ τέκνα σας ἢ θάλασσα θωπεύει·
θρηνήσατε τῆς Σμύρνης αἱ μητέρες,
ὁ Ἄδης τοῦ; βλαστοῦς σας ἐποπτεύει!

Κ. ΓΕΡΟΚΛΗΣ.

εἰς τὸ καπηλειὸ μαζὺ μου
 κ' ἀκουε τὴν διδασχὴ μου.
 Πρῶτα πρῶτα παρατήρει
 τοῦτο τῶμορφο ποτήρι.
 εἶναι κύλινδρος μὲ πάτο'
 πλήρης, ἂν εἶναι γεμάτο.
 Τὸν ἀγκῶνα ἂν λυγίσῃς
 κ' εἰς τὰ χεῖλη τὸ κολλήσῃς
 δίγως νὰ τὸ ἐννοήσῃς,
 τρίγωνο θὰ σχηματίσῃς.
 Τὸ καλλίμορφο τραπέζι,
 ποῦ μ' αὐτὸ ὁ Βάκχος παίξει,
 πῶς τὸ ὄνομα τοῦ πρέπει
 κ' ὁ στραβὸς αὐτὸς τὸ βλέπει.
 Θεὸς νὰ διδασχθῇς ἰδέαν
 περὶ κύβου ὅλως νέαν ;
 τὸ σκαμνὶ ἴδὲ κατὰ βάθος
 καὶ εἰπὲ ἂν ἔγω λάθος.
 Σ' αὐτό, δίγως νὰ διατάξῃς
 καὶ τετράγωνο κυττάξῃς.
 Θέλεις τώρα παραλλήλους ;
 τῆς ἐσχάρας ἴδὲ τοὺς στύλους
 τὰ βαρέλλια ποῦ σπικόνει'
 ἂν ὁ κύκλος σὲ πληγόνῃ,
 ἤμπορεῖς νὰ τὸν κυττάξῃς
 εἰς τῶν βαρελλίων τὰς τάξεις.
 εἰς τοῦ καπηλειοῦ τὸν θόλον
 σχῆμα δὲ καμπύλης ὄλον.
 Ἄφορμὴν μὴ παραπόνου
 ἔχεις καὶ περὶ τοῦ κώνου ;
 Τὸ χωνὶ ἂν θεωρήσῃς
 πλέον δὲν θὰ ἐρωτήσῃς.
 Τὰ μαθήματα τὰ ἄλλα
 ποῦ νὰ σ' εἶπω τὰ μεγάλα ;
 Ἐδῶ βλέπεις τὴν χειμειαν,
 ἐδῶ τὴν Ἀνατομίαν,
 καὶ ἀκοῦς φιλοσοφίαν
 κ' ὄλην τὴν φιλολογίαν.
 Φυσικὴν ἐδῶ μαθαίνεις
 ἀπὸ Μουσικὴν χορταίνεις
 κ' ἡ Πανάρκεια μαζῆ σου
 αὐτὸ εἶναι τὸ κρασί σου.
 Ὁ ναὸς Βάκχου τοῦ θεῖου
 οἶκος Πανεπιστημίου
 καὶ σοφίας πάσης εἶναι.
 εἰς ὑγίαν λοιπὸν πίνε.

Χ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ.

Ο ΣΕΙΣΜΟΣ

Ἄπ' τοῦ βαρελλιοῦ τὸν πῆρο
 λίγο ἀνασηκωμένους
 ἀκουα κ' ἀγριωμένους
 σεισμὸς ἔτριξε τριγῶρο

Κλοῦκου κλοῦκου ἐλαλοῦσε
 ἀποπάνω τὸ βαρέλλι
 καὶ γλυκὸ κρασί σὰν μέλι
 τρέγοντας μ' ἔπεροχοῦσε.

Θεέ, κράτει τὴν ματιά σου
 λίγο ἀκόμα νὰ χορτάσω'
 τότε πλέον νὰ δοξάσω
 μεθυσμένους τ' ὄνομά σου'

Η ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Ἄν ἐκρινες, Θεέ, καλὸ
 νὰ μὰς χαλάσῃς μὲ σεισμόν,
 μὴ μὲ σεισμόν, παρακαλῶ,
 πνίξε μας μὲ κατακλυσμόν.

Μὴ χάσῃς ἅπ' τὸν Οὐρανὸν
 τὴν Δόξα κείνη τὴν χρυσῆ,
 πῶχει τὸ χροῖμα τὸ τερπνόν
 κ' εἶναι γεμάτ' ἀπὸ κρασί.

Μόν' ἅπ' τοῦ Βάκχου τὸ ζουμι
 ἄς πλημμυρῶσῃ ὄλ' ἡ γῆ
 κ' ἡ θάλασσα κ' οἱ ποταμοὶ
 σὲ κρασί πᾶς τις ἄς πνιγῆ.

Ἢ ἂν δὲν θέλῃς μὲ κρασί
 κ' ἔχεις ἀκόμα τὸν θυμὸν
 πνίξε μας ὅπως θέλεις σὺ,
 πλὴν ἄλλιν μὲ κατακλυσμόν
 νὰ πλέωμεν εἰς τὸ νερόν
 μὲ ταῖς βαρέλλαις, τὰ καθιά
 καὶ σφιγγόμεν ἅπ' τὸ λαμπρόν
 κρασί τοῦ Βάκχου τὰ παιδιά.
 Ὡς νὰ περάσῃ ὁ θυμὸς
 κ' ἡ φοβερὰ σου ἡ ὀργή
 καὶ παύσῃ ὁ κατακλυσμὸς
 καὶ κρασί βγάλη παλ' ἡ γῆ.